

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

FİNANSAL TÜKETİCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK
DURUMLARININ BELİRLENMESİ

TEZ YAZAN

Sabri KANDEMİR

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Gökhan SÖKMEN
Jüri Üyesi: Doç. Dr.Sezen BOZYİĞİT (Mersin Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2018

ONAY

T.C.

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

20151017 numaralı öğrencimiz olan Sabri KANDEMİR tarafından hazırlanan “Finansal Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Durumlarının Belirlenmesi” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy çokluğu ile İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Üniv. İçi - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr.Öğr.Üyesi. Ahmet Gökhan SÖKMEN

Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Doç. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY

Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT (Olumsuz oyu ile)
(Mersin Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Türkiye Cumhuriyeti Şeyhler, Dervişler, Müritler, Mensuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki Tarikat Medeniyet Tarikatıdır.

Mustafa Kemal ATATÜRK

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

04/ 06 / 2018
Sabri KANDEMİR

TEŞEKKÜR

Finansal Tüketicilerin Finansal Okur Yazarlık Durumlarının Belirlenmesi, Yatırımcıların Finansal Araçları kullanım bilgisini ortaya çıkarmaya çalıştığım tezimde, çalışmamın her aşamasında benden yardımını ve bilgisini esirgemeyen çok değerli hocam Dr. Öğt. Üyesi Ahmet Gökhan SÖKMEN'e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca bu zorlu maratonda benim için ve tezim için zaman ayıran beni uyararak yardımlarıyla yol gösteren değerli Doç. Dr. Eda YAŞA ÖZELTÜRKAY ve Doç. Dr. Sezen BOZYİĞİT hocalarıma teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde yardım isteğimi geri çevirmeyen, lisans dönemim, yüksek lisans ve tez yazım aşamasında her zaman yanımda olan başta Arş. Gör. Emre Kadir ÖZEKENCİ, tez yazım aşamasında tanıştığım Arş. Gör. Süreyya YILMAZ'a ve bana SPSS programını öğreten Arş. Gör. Deniz KARAÖMERLİOĞLU'na teşekkür ederim.

Ve teşekkürlerin en anlamlısı beni yetiştirip bugünü getiren hiç bir zaman desteklerini esirgemeyen, beni her zaman daha güçlü hissettiren kıymetli değerli aileme. Çalışma sürem boyunca bana olan inancını ve güvenini hissettiren babam Ekrem KANDEMİR'e, benimle sabahlara kadar oturan desteğini sürekli hissettiren, dualarıyla bana güç veren meleğim annem Sevilay KANDEMİR'e, savunmaya girerken heyecanlanmayım diye dualar eden, benim yerime strese bile giren, benden çok benim başarılı olmamı isteyen emekli edebiyat öğretmeni teyzem Nurşen GÖRÜR'e, her sıkıştığımda bir telefonda yakın olan bu tezi yapabileceğime inandıran kardeşim Hazal GÖRÜR'e ve en umutsuz olduğum anlarımda benden desteğini hiç esirgemeyen var gücüyle tezi bitirmem için uğraşan, çalışmamın her aşamasıyla ilgilenen kız arkadaşım Melis YAZICIOĞLU'na sonsuz teşekkür ederim.

04/06/2018

Sabri KANDEMİR

ÖZET**FİNANSAL TÜKETİCİLERİN FİNANSAL OKURYAZARLIK TUTUM VE
DAVRANIŞ DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ****Sabri KANDEMİR****Yüksek Lisans Tezi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı****Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Gökhan SÖKMEN****Haziran 2018, 82 sayfa**

Finansal serbestleşme sürecinin başlamasıyla birlikte, piyasadaki finansal ürünler ve araçlar çeşitlenmiş olup, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi önem kazanmıştır. Bireylerin yatırım kararlarını etkileyen finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada Adana ilinin Çukurova ilçesinde 320 kişiden toplanan veriler SPSS 20 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu çalışmada, katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal yatırımları bilme ve finansal yatırım ürünlerini kullanma sıklıkları gibi finansal yatırımcıların yatırım profillerindeki değişkenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların verdikleri cevaplara göre en çok kullanılan finansal ürünün kredi kartı olurken en az kullanılan finansal ürünün mikro finans kredileri olduğu görülmektedir. Katılımcıların para tasarruflarını banka mevduat hesabında tutmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bunun yanında katılımcıların enflasyon, çeşitlendirme, paranın zaman değeri gibi konulara hakim oldukları ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Ürünler, Yatırım Araçları
Bireysel Yatırımcılar

ABSTRACT**THE ASSESSMENT OF FINANCIAL CONSUMERS FINANCIAL
LITERACY ATITUTES AND BEHAVIORS****Sabri KANDEMİR****Master Thesis, Department of Business Administration****Supervisor: Dr. Ahmet Gökhan SÖKMEN****June 2018, 82 Pages**

Along with the beginning of the financial liberalization period, the financial products and instruments have diversified in the market and the financial literacy level of the individuals has gained importance. The level of financial literacy that influences individual investment decisions creates motivation in this study. This study is carried out on civil servants and municipal employees that are still active in Adana-Cukurova Municipality. The sample size of this study consists of 320 people. Datasets are analyzed by SPSS 20 packet program. In this study, it is aimed to reveal the financial profile variables such as participants' decisions on investment instruments and the frequency of knowing and using financial investments. In the result of this analysis, it is seen that according to participants' answers, the most used financial product is credit card and micro financial credits are the least used financial product. It is seen that participants prefer to keep savings about money in their accounts. Beside that it is revealed that participants dominate issues about inflation, diversification, money's time value.

Key Words: Financial literacy, financial products, investment vehicles, individual investors

ÖNSÖZ

Finansal serbestleşme sürecinin başlamasıyla birlikte, piyasadaki finansal ürünler ve araçlar çeşitlenmiş olup, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi önem kazanmıştır. Bireylerin yatırım kararlarını etkileyen finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal yatırımları bilme ve finansal yatırım ürünlerini kullanma sıklıkları gibi finansal yatırımcıların yatırım profillerindeki değişkenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
TABLO LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Problemi.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	4

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Finansal Okuryazarlık.....	5
2.2. Finansal Eğitim	6
2.3. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki.....	7
2.4. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri.....	9

2.4.1. Temel Para Bilgisi.....	10
2.4.2. Gelir Konusundaki Kavramlara İlişkin Bilgi.....	10
2.4.3. Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi.....	10
2.4.4. Para İdaresine İlişkin Bilgi.....	11
2.5. Finansal Okuryazarlığın Unsurları.....	11
2.5.1. Finansal Bilgi.....	13
2.5.2. Finansal Tutum.....	14
2.5.3. Davranışsal Finans Eğilimleri.....	15
2.5.3.1. Aşırı Güven Yanlılığı.....	15
2.5.3.2. Bulunabilirlik Kısa Yolu.....	15
2.5.3.3. Tanıdık Olanı Tercih Etme Yanlılığı.....	16
2.5.3.4. Ruh Hali ve Aşırı İyimserlik.....	16
2.5.3.5. Belirsizlikten Kaçınma.....	16
2.5.3.6. Düzenleme ve Referans.....	17
2.5.3.7. Pişmanlıktan Kaçınma.....	17
2.5.3.8. Yanlış İlişkilendirme.....	17
2.5.3.9. Akla Geliş Kolaylığı.....	18
2.5.3.10. Sürü Psikolojisi.....	18
2.6. Yatırım Araçları.....	19
2.6.1. Hisse Senedi.....	19
2.6.2. Tahvil.....	19
2.6.3. Banka Hesabı.....	20
2.6.4. İpotek.....	20
2.6.5. Kredi Kartı.....	21
2.6.6. Tasarruf Hesabı.....	21
2.6.7. Sigorta.....	22
2.6.8. Mikro Finans Kredisi.....	22
2.6.9. Teminatlı Banka Kredisi.....	23
2.7. Finansal Okuryazarlığın Önemi.....	23
2.7.1. Finansal Okuryazarlığın Bireyler Açısından Önemi.....	23
2.7.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi.....	24
2.8. Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar.....	25

2.8.1. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar	25
2.8.2. Dünya’da Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar	27

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Amacı	30
3.2. Araştırmanın Yöntemi	30
3.3. Araştırmanın Örneklemi ve Veri Toplama Aracı	30

BÖLÜM IV

4.BULGULAR.....	32
4.1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri	32
4.2.Katılımcıların Finansal okuryazarlık Değerlendirmelerine Göre Dağılımı	41

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
5.1. Sonuçlar	49
5.2. Öneriler	50
6. KAYNAKÇA.....	52
7. EKLER	57
7.1.Anket Formu	57
7.2.Etik Kurulu Onay Belgesi	65
8. ÖZGEÇMİŞ	66

KISALTMALAR

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
FODER	: Finansal Okuryazarlık Derneği
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
NEFE	: Finansal Eğitim İçin Ulusal Girişim
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
G20	: 20 grup (Group of twenty)
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Finansal Eğitimin Öncelikli Temaları	7
Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	32
Tablo 3. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı	32
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımı	33
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	33
Tablo 6. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı.....	34
Tablo 7. Katılımcıların Ev Bütçeleri Bulunup Bulunmadığına Göre Dağılımı	34
Tablo 8. Katılımcıların Yaşam Yerine Göre Dağılımı	35
Tablo 9. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı.....	35
Tablo 10. Katılımcıların Yatırım Araçlarına Gösterdiği İlgiye Göre Dağılımı.....	36
Tablo 11. Katılımcıların Yatırım Araçlarını Kullanıp Kullanmadığına Göre Dağılımı .	36
Tablo 12. Katılımcıların Yatırım Araçlarını Yakın Dönemde Sahip Olup Olmadığına Göre Dağılımı.....	37
Tablo 13. Katılımcıların Elindeki Parayla Geçinebilme Süresine Göre Dağılımı.....	37
Tablo 14. Katılımcıların Ev Bütçesini Yönetenlere Göre Dağılımı	38
Tablo 15. Katılımcıların Yatırım Yapmadan Önceki Karar Verme Dağılımları.....	38
Tablo 16. Katılımcıların Yatırım Yaparken Kullandıkları En Etkili Yöntem Dağılımı .	39
Tablo 17. Katılımcıların Son İki Yıl İçerisinde Gelirinizin Yaşam Harcamalarınıza Yetip Yetmediğine Göre Dağılımı	39
Tablo 18. Katılımcıların Bu Döngüyü Bitirmek İçin Neler Yaptığına Göre Dağılımı... 40	40
Tablo 19. Katılımcıların 12ay İçerisindeki Para Tasarruflarına Göre Dağılımı	41
Tablo 20. Katılımcıların Birşey Satın Almadan Önce Satın Alma Gücünü Düşünme Dağılımı.....	42
Tablo 21. Katılımcıların Zamanında Fatura Ödeme Durumlarına Göre Dağılımı	42
Tablo 22. Katılımcıların Finansal İşlemlerini Kontrol Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı	43
Tablo 23. Katılımcıların Uzun Süreli Finansal Odaklar Belirleme Dağılımı	43
Tablo 24. Katılımcıların “Uzun Dönemde Para Harcamak Tasarruf Etmekten Daha Tatmin Edicidi” Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı	44
Tablo 25. Katılımcıların 'Ben Bugün İçin Yaşarım, Yarını Düşünmem' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı	44

Tablo 26. Katılımcıların 'Tasarruf Veya Yatırım Yaparken Paramın Bir Kısmını Risk Ederim' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı	45
Tablo 27. Katılımcıların 'Para Harcanmak İçin Vardır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı.....	45
Tablo 28. Katılımcıların 'Büyük Geri Kazanıma Sahip Yatırım Büyük Risk Taşır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı	46
Tablo 29. Katılımcıların 'Eğer Birisi Size Büyük Para Kazanma Şansı Veriyorsa, Bu Paranızı Kaybetmeniz Anlamına Gelir' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı.....	46
Tablo 30. Katılımcıların 'Yüksek Enflasyon Yaşam Harcamalarında Hızlı Bir Yükseliş Demektir' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı	46
Tablo 31. Katılımcıların 'Borsa Da Riski Azaltmak İçin Geniş Çaplı Tahvil ve Hisse Senedi Alınmalıdır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı.....	47
Tablo 32. Katılımcıların 'Paranı Bir Yerde Tutmak Daha Fazla Değer Kaybettirir' Önermesine Verilen Cevaba Göre Dağılımı	47
Tablo 33. Katılımcıların 1000 TL'yi 5 Kardeşe Pay Etmelerine Göre Dağılım.....	48
Tablo 34. Katılımcıların 1000 TL'yi 1 yıl Sonra Aldıklarındaki Paranın Alım Gücüne Göre Dağılımı.....	48
Tablo 35. Katılımcıların 10000 TL'yi 1 Yıllık %10 Faizle Hesaplama Dağılımı	48

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Finansal eğitim diyagramı	7

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
7.1. Anket Formu	57
7.2. Etik Kurulu Onay Belgesi	65

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Bireylerin finansal farkındalık seviyelerini artırmaya yönelik yükselen uluslararası ilgi finansal okuryazarlığın önemini arttırmış ve finansal okuryazarlık, toplumun her kesimini ilgilendiren bir konu haline gelmiştir. Doğru karar verebilmek ve bireysel olarak finansal refaha erişebilmek için bireylerin finansal farkındalık seviyesi, bilgisi, becerisi, tutumu ve davranışları oldukça önemli hale gelmiştir. Günlük hayatta bireyler; kredi kartı kullanımı, ödeme yöntemleri arasında tercih geliştirmeleri, ne miktarda tasarruf yapacaklarını belirlemeleri, borçlanmanın maliyetleri ve borçlanma araçları arasında tercihte bulunmaları gibi birçok finansal karar aşamasına maruz kalmaktadır. Bu kararları belirlerken etkin bir şekilde karar verebilmek için, finansal okuryazar olmak çok önemlidir. Bireyler ekonomik karar alırken ya da karşılaştıkları finansal olaylarda finansal bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Bunlar ise; bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi, basit faiz, enflasyon, risk, getiri ve bilanço gibi finansal bilgilerdir. 1980 yılından sonra yaşanan finansal piyasalardaki serbestleşme hareketiyle birlikte, finansal ürün ve hizmetlerin çeşitliliği artmış ve daha karmaşık hale gelmiştir. Yaşanılan bu durumun sonucunda, bireylerin belli düzeyde bir finansal bilgi, birikim, yeterli analiz yapabilme kapasiteleri ve farkındalıkları doğru kararlar verebilmek için önemli bir şart haline gelmektedir.

Finansal okuryazarlığın artan önemi karşısında, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmeye yönelik çalışmalar başlatmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ise finansal okuryazarlık düzeyinin dünya genelinde düşük olduğu tespit edilmiştir. Düşük finansal okuryazarlık düzeyinin, finansal piyasaları ve hane halkı başta olmak üzere tüm topluma yayılma etkisi ve toplam potansiyel maliyeti; finansal krizlerle birlikte tam anlamıyla dünya genelinde ortaya çıkarmış ve ülkeler finansal eğitim stratejileri geliştirmeye başlamışlardır. Finansal okuryazarlığı artırmaya yönelik kurulan, kuruluşlar ise şunlardır (Saraç, 2014, s. 24-30):

- Finansal Okuryazarlık Derneği (FODER), Türkiye’de 2012 yılında kurulmuş olan bu derneğin amacı, finansal okuryazar bir Türkiye için ekosistem oluşturmaktır. Kurulan bu dernek OECD tarafından akredite edilmiş ve OECD

Finansal Eğitim bölümünün bir parçası olmuştur. Ayrıca Finansal Eğitim Ulusal Strateji konusunda Sermaye Piyasası Kurulu ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ile çalışmaya başlamıştır.

- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ya da İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı olan bilinen OECD “Finansal Eğitimin Uluslararası Geçidini” başlatmasıyla birlikte finansal eğitim programları, konuyla ilgili bilgi edinme ve dünya çapında araştırmalar için merkezi bir konumda yer alıp bu konularla ilgili hizmet vermeyi hedeflemiştir.
- Dünya Bankası tarafından finansal okuryazarlık eğitimi programları düzenlenmektedir. Yürütülen bu eğitimlerde, aileye yönelik olarak bütçe denkleştirme hususunda ipuçları, hangi portföyün birey ve ailesi için en uygun olduğu, bir tasarruf programının nasıl geliştirileceği, finansal yatırım bilgisi, finansal kavramların doğru algılanmasının geliştirilmesi, sermaye piyasasının çalışma ilkeleri, Financial Times gibi yayınların nasıl inceleneceği, emeklilik finansmanı için bilgi birikimi ve internette finansal araştırmanın nasıl yapılacağı gibi temel başlıklar yer almaktadır.
- Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)’nın amacı ise, gençleri daha iyi tanıyıp, öğrenme arzularını, derslerdeki performanslarını ve öğrenme derecelerini daha açık bir şekilde ortaya koyabilmektir. PISA projesinde kullanılan “okuryazarlık” kavramı, öğrencinin bilgi ve beceri potansiyelini geliştirip, topluma daha etkili bir şekilde katılmasını sağlamak için yazılı kaynaklar edinme, kullanma ve değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır.
- Jumpstart’ın amacı ise, eğitim müfredatının standartlar, araştırmalar ve eğitsel kaynaklarla zenginleştirilmesini sağlamaktır. Bu anlamda, geliştirilmekte olan “K-10 Bireysel Finans Eğitimi Ulusal Standartları” ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki bireylerin finans bilgilerini arttırmak yolunda yararlı bir çalışmadır.
- Finansal Eğitim İçin Ulusal Girişim (NEFE) ise, Amerikan vatandaşlarının finansal refah düzeyinin artırılması amacıyla kurulmuştur. Bu organizasyonun hedefleri ise şunlardır; Ortaöğretim çağındaki kişilere yönelik eğitim programları düzenlemek, kar amacı bulunmayan diğer organizasyonlar ile finansal eğitim konusunda işbirliği yapmak ve bireysel finansman konusunda yaratıcı düşünce ve farklı bakış açılarının ortaya çıkışını desteklemek ve uygulanmasını sağlamaktır.

Finansal okuryazarlığı geliştirecek eğitim programlarının hazırlanmasında, uluslararası ve kültürlere göre farklılık gösteren koşullara dikkat edilmesi, ihtiyaçların iyi değerlendirilmesi, açık ve gerçekçi politikalar uygulanması, hedef kitlenin öncelik sırasına göre belirlenmesi, verimlilik ve yararlılık esaslarını gözetmek önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı ise, katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal yatırımları bilme ve kullanma sıklıkları gibi finansal profil değişkenlerinin belirlenmesini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın daha sonraki bölümünde finansal okuryazarlık açıklanmakta olup, finansal okuryazarlığın önemi üzerinde durulmuştur. Finansal okuryazarlığın önemli bileşenlerini oluşturan finansal bilgi, tutum ve davranış ise bu bölümün devamında açıklanmıştır. Aynı zamanda, finansal okuryazarlık düzeyinin tespiti için yapılan yerli ve yabancı literatür çalışmaları ise bu bölümün sonunda yer almaktadır. Yapılan bu incelemeler sonucunda ise, çalışmanın son bölümünde Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesi için neler yapılabileceğine yönelik sonuç ve öneriler yer almaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal yatırımları bilme ve kullanma sıklıkları gibi finansal profil değişkenlerinin belirlenmesini ortaya çıkarmaktır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Yatırımcılar; kişilik özellikleri, yatırım yapabilme durumları ve tasarruf düşüncelerine olan yaklaşımlar açısından farklılık göstermektedir. Yatırımcılar finans sektörü açısından karar verirken farklı eğilimlere yönelmektedir. Geleneksel finans ile psikolojik birçok faktörü göz ardı edip gerçekçi yaklaşımlar elde etmektedirler. Ancak, bireysel yatırımcılar psikolojik ve davranışsal faktörlerle yüz yüze geldiklerinde çeşitlilik gösterebilmektedir. Yatırımcıların yatırım yaparken isteyerek ya da istemeyerek yaşadıkları tereddüt ve hangi yatırım aracına yatırım yapacaklarını kestiremedikleri için literatürde finansal okuryazarlık konusu hakkında, çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmanın problem cümlesi Adana İlinin Çukurova İlçesindeki bireylerin yatırım konusunda yeteri kadar bilgi sahibi midir? Buna ek olarak, yatırımcıların yatırım ile ilgili karar süreçlerinde hangi faktörler etkilidir? olarak belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Özellikle milenyum sonrası ortaya çıkan yüksek teknolojik gelişmeler finansal yatırım ve diğer finansal araçları anlamak ve yorumlamak açısından yatırımcılar için oldukça karmaşık bir hal almıştır. Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın yüksek olduğu kesimlerde yatırımcıların piyasalar hakkında daha etkili ve kolay bir şekilde faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışmanın kapsamı zaman ve maliyet unsurlarından dolayı sadece Adana ili Çukurova bölgesi ile sınırlı kalmıştır. Bu çalışmanın devamında daha etkili ve tutarlı sonuçlar alınabilmesi için örneklem kümesinin daha genişletilip ve çeşitlendirilmesi ileriki çalışmalar için daha iyi sonuçlar doğuracaktır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Finansal Okuryazarlık

Finansal okur-yazarlık, bireylerin finans bilgilerini doğru kullanma kabiliyetine sahip olabilmesidir. Finansal Piyasaların karmaşıklaşması, yeni finansal ürünlerin ortaya çıkması finansal karar vermenin önemini arttırmaktadır. Bireylerin temel finans bilgileri ve finansal becerilerinin kapsam ve sınırlılıkları tartışma niteliğindedir. Bu sınırlılıklar her çalışmada farklı metotlar kullanılarak farklı sonuçlar içermiş ve birçok okuryazarlık kapsamı ortaya çıkarmıştır. Her çalışmanın çeşitli sonuçlar ortaya çıkarmış olması finansal okuryazarlığı esnek ve geniş bir kavram olarak ele almaktadır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar incelendiğinde finansal okuryazarlık kavramını;

- Finans kavramlarının bilinmesi ve ilişki kurabilmesi
- Bireylerin kendi finansal aktivitelerini yürütebilme yeteneği,
- Bireysel kararlarında tutarlı olabilme
- Finansal planlama yapabilme becerisi olarak tanımlamıştır. (Remund, 2010, s. 276).

Aşağıda farklı çalışmalarda yapılan finansal okuryazarlık tanımları gösterilmektedir; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün(OECD) tanımına göre, "İktisadi hayata katılım sağlanması ve birey ile toplumun finansal refahının iyileştirilmesi amacıyla, çeşitli finansal durumlarda etkili kararlar verebilmek için finansal kavramların bilgi ve anlayışı ile bu bilgi ve kavrayışı uygulama becerisi, motivasyonu ve güvenidir." (www.oecd.org)

Finans; para biriktirme yatırım, borç dengesi, yatırım çeşitliliği ve bilinçli risk alma konularını inceleyen ekonomi dalıdır. Finansal okuryazarlık, bilgi ve bilgiye ulaşım yollarını etkin kullanabilme becerisidir (Bodie, 2006, s. 7).

Lusardi'ye göre (2008) finansal okuryazarlık; temel ve gelişmiş finansal okuryazarlık olarak ayrılmaktadır. Enflasyon etkileri, faiz oranlama, risk ve çeşitlilik algısı temel finansal okuryazarlık konularına girerken; hisse senedi, faiz oranı, fon hesaplamaları gelişmiş finansal okuryazarlık konuları olarak değerlendirilir.

Finansal Okuryazarlık; finansal konsept ve temel ekonomiye hakim olmak ve bilgilerin etkin şekilde kullanılabilmesidir (Karabacak, 2013, s. 13).

Okuryazarlık; Bütçeleme, tasarruf, sigortalama, ödünç alma, ödünç verme, gelir-gider eşleştirmesi gibi iktisadın temel prensipleri olarak kabul gören bu kavramların, finansal okuryazarlık tanımlaması ile bağlantılı uygulamalardır (Bodie,2006, s. 10)

Miller ve diğerleri (2009) finansal okuryazarlığı, tüketicinin bilgili ve ihtiyaç duyduğunda kime danışacağını bilen, finansal kavramları bilip, risk alma durumlarında bilinçli hareket eden bireylerin tanımı olarak görmektedir.

Vitt ve diğerleri (2000) finansal konular ve olaylar hakkında bilgi edebilme ve bilgiyi değerlendirme kabiliyeti olarak tanımlamaktadır. Finansal ürünleri anlayabilme, finansal planlama yapabilme, ekonomi durumları hakkında yorumlama yeteneği olarak değerlendirmektedir.

Genel tanımlamalardan anlaşılacağı üzere finansal okur yazarlık; yalnızca bilgiyi değil, aynı zamanda bilgiyi kullanma becerisi, tutum ve davranışlarını da içermektedir. Bireylerin doğru karar vermesi ve verimli olması için gereken finansal bilgi, tutum, beceri ve davranışların tümüdür. Bireylerin yatırımlarını en doğru şekilde değerlendirip yönetebilme becerisine sahip olmasıdır.

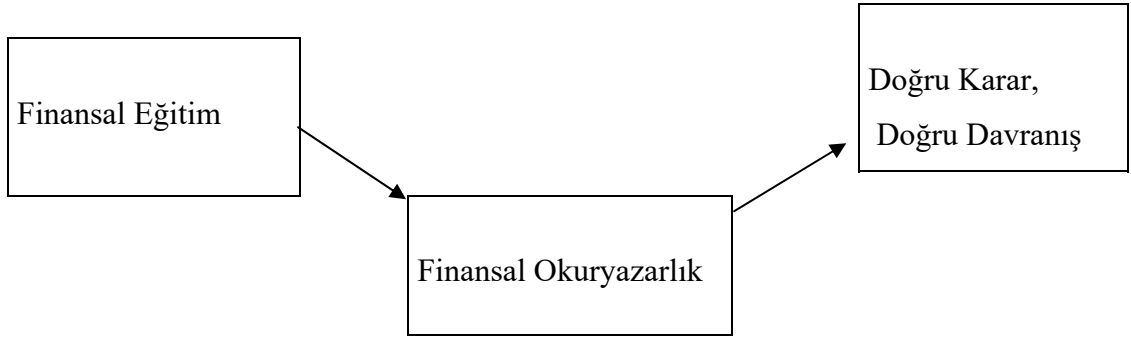
2.2. Finansal Eğitim

Finansal eğitim, bilinçli seçimler yapıp yardıma ihtiyaç duyduğunda başvuracağı yeri bilmek, finansal fırsatları değerlendirebilmek, bireylerin finansal refahı arttırmak amacıyla etkin kararlar vermesini sağlayan süreçtir (OECD,2005).

Bireylerin borç yönetimlerini, finansal kaynakları yönetebilme kabiliyetleri ve tasarruf etmelerini sağlamayı amaçlayan temel finans bilgilerini içermektedir (Hilgert vd., 2003, s.309).

Finansal ürünlere erişim gerçekleştirme, finansal farkındalık yaratma, bilgi ve birikimle bireylerin tüketiminde daha bilinçli hareket ederek toplumsal huzuru sağlayabilme finansal eğitimin temel amaçlarını oluşturmaktadır (TCMB, 2011, s.79).

2.3.Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki

Şekil 1.Finansal eğitim diyagramı

Kaynak: (Willis, 2008)

Finansal eğitim, analiz kabiliyeti oluşturma, daha güçlü bireyler oluşturmak için çeşitli konular kapsamaktadır. Finansal eğitimler, bankalarda, finansal eğitim danışma ofislerinde, sivil toplum tarafından oluşturulmuş eğitim atölyelerinde, ya da internet gibi teknolojilerin kullanıldığı çözümlerle verilmektedir (Miller vd.,2009, s. 39).

Eğitimlerin amacına ulaşabilmesi için şu noktalara dikkat edilmelidir;

- Karmaşık finans kavramlarının basitleştirilmesi,
- Kültür farklılıklarına dikkat edilmesi,
- Etkili eğitim programının hazırlanması,
- Bireylerin eğitim programları hakkında bilinçlendirilmesi,
- Her grubun bilgisine göre farklı eğitim planlarının oluşturulması

Finansal okuryazarlık eğitiminin amacına ulaşabilmesi için davranışsal motivasyonu artırma amaçlanmaktadır. Finansal okuryazarlık;

Finansal Davranış açısından; kişisel finans konuları, emeklilik planlaması, finansal ürün belirlemeye yönelik eğitim,

Finansal Tutum açısından; finansal tutumu bilinçlendirme hedefli programlar,

- Finansal Bilgi açısından; finansal kaynaklar ve bu kaynakları bilinçli kullanabilme becerisine yönelik programlar hazırlanmalıdır. (Kozup ve Hogart, 2008, s127; Chodkiewicz vd. 2005, 14; Holdenvd.,2009, s2).

Tablo 1.

Finansal Eğitimin Öncelikli Temaları

<p>1. Tasarruf</p> <ul style="list-style-type: none"> •Tasarrufun önemi •Tasarruf yapma ve tasarruf disiplini oluşturma yolları •Tasarruf araçları <p>2. Finansal Planlama</p> <ul style="list-style-type: none"> •Mali hedefleri planlama •Harcama kaydı tutma •Bütçe yapma ve kullanma <p>3. Borç ve Kredi Yönetimi</p> <ul style="list-style-type: none"> •Rasyonel borçlanma nedenleri •Borçlanma zamanı •Borçlanma miktarı •Aşırı borçlanmadan kaçınma yolları •Kredi alternatiflerini değerlendirme ve tercih •Krediye ilişkin temel terimler ve kredi çeşitleri 	<p>4. Bankacılık Hizmetleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Para transfer servisleri • Elektronik ve mobil bankacılık • Bankaların tüketiciye sunduğu finansal hizmet ve enstrümanlar <p>5. Yatırım</p> <ul style="list-style-type: none"> •Yatırım fırsatlarını değerlendirme •Yatırım için uygun zaman ve koşulları değerlendirme •Yatırım tercihi •Çeşitlendirme •Risk/getiri
---	---

Kaynak: (Nelson ve Wambugu, 2008)

Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı OECD ve INFE (2009)'ya göre; aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmelidir;

- Koordineli ve etkili yöntemler kullanılmalı,
- Siyasi tarafsızlık ve herkese eşit program uygulanmalı,
- Finansal eğitim okullarda başlamalı,
- Bilimsel ve doğru metodolojiler kullanılmalı,
- Ticari kuruluşlardan ayırt edilmeli,
- Tasarruf, borç, emeklilik planlaması gibi konular üzerine yoğunlaşılmalı,
- Finansal kapasite oluşumuna yönelmeli ve mümkünse kişiselleştirilmeli,
- Tüketiciler, yüksek riskli konularla ilgili bilgilendirilmeli ve desteklenmelidir.

Finansal eğitim politikalarının ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasını güçlendirebilmek için; Rusya'da 2013 yılında G20 ve OECD tarafından yapılan toplantıda;

- G20 (Group of Twenty) ülkelerince desteklenen araçlar yardımıyla finansal okuryazarlık ve finansal eğitim raporlamalarına devam edilmesi,
- OECD ve INFE ile milli stratejilerin uygulanması için kitapçık oluşturma,
- Tüketici korunmasından sorumlu paydaşların ulusal işbirliği içerisinde olması,
- Temel yetkinliklerin ve kalite standartlarının gelişimi ve güvence altına alınması,
- Finansal tüketiciyi koruma yollarının basitleştirilmesi ve hedef kitlenin yenilikçi hareketlerle ihtiyaca uygun hale getirilmesi vurgulanmaktadır.

Finans eğitimi, bilgiyi arttırmanın yanında bireylerin davranışsal eğilimlerini geliştirmeyi ve yaşam kalitesini yükseltmek için kullanmayı amaçlamaktadır (Hopley, 2003).

TCMB'nin 2014 yılında, 29021 sayılı finansal eğitim, finansal tüketicinin korunması stratejisi ve eylem planları resmi gazetede yayınlanmıştır. Buna göre finansal eğitimin artmasıyla, ekonomik refahın oluşması, kazanılan bilgi ve beceri ile finansal kaynakları doğru kullanabilme, bilinçli yatırımlar ile yaşam kalitesinin arttırılması, nitelikli iş gücünün oluşturulması, etkin piyasanın oluşumu ile orta ve uzun vadede ülke ekonomisinin daha istikrarlı olması beklenmektedir.

2.4. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Araştırmalar, kişinin finansal okuryazar olabilmesi için, para bilgisi, yatırım, gelir bilgisi, harcama ve borçlanma gibi temel bilgilere sahip olması gerektiğini göstermektedir (Tomaskova vd., 2011,s. 365).

2.4.1. Temel Para Bilgisi

Para Bilgisi; mal ve hizmetlerin seçimi, fatura ödemesi, finansal ürün değeri, faiz hesabı konuları gibi bilgileri içerir. Temel para bilgisi kapsamında paranın zaman değerinin ne olduğu bilinmelidir. Paranın zaman değerinde, gelecekte elde edilecek

paranın bugünkü değeri daha azdır. Geçmişte satın alınmış ve gelecekte satın alabileceği mal ve hizmet; paranın zaman içindeki değişimidir (Bayrı O. 2006, s.283).

Basit faiz, dönem sonundaki faizdir, bileşik faiz ise; dönem sonundaki faizin anaparaya eklenmesiyle bir sonraki dönemde oluşan faizdir (Neveu, 1989, s.197).

Finansal okuryazarlık, paranın günümüz şartlarında getirisini değerlendirebilmek, parayı doğru şekilde yönlendirilerek fırsatlara çevirebilmek finansal refahın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır.

2.4.2. Gelir Konusundaki Kavramlara İlişkin Bilgi

Gelir, ‘‘üretimdeki katkı karşılığı verilen değer’’ olarak ifade edilir. ‘‘Değer’’, maaş dışında rant, sermaye geliri şeklinde de olabilmektedir (TÜİK, 2015).

Ücret, işyerine ve işverene bağlı olarak hizmet karşılığı ödenen para anlamına gelmektedir. Kişilerin gelirleri, gelir vergisi, sosyal güvenlik ve damga vergisine tabidir (GİB, 2014).

2.4.3. Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi

Borç, ihtiyaç anında, gelecekte geri ödeme düşüncesiyle oluşmuş satın alma gücü olarak tanımlanmaktadır (Zarakoğlu, 1989, s.47). Finansal okuryazar olan tüketiciler, akılcı borçlanma ile ödeme gücüne göre borçlanma yapabilme becerisine sahip olur. Rasyonel gerekçelerle borçlanma eğilimi gösteren, geri ödemelerini zamanında yapan ve doğru kredi kartı kullanan bireyler olması beklenir. Bugün birçok tüketici doğru kredi kartı kullanamamaktan ve fazla taksitlenmeler sonucu oluşan yüksek maliyetler sonucu mağduriyet yaşamaktadırlar. 2014 yılında Türkiye’de yapılmış bir araştırmada kredi kartını ödeyememiş kişi sayısı 1.297.132’dir ve bu sayının sürekli arttığı görülmektedir (TBB Risk Merkezi, 2015).

Bireylerin aldıkları tüm finansal araçlar için bilinçlenerek sorumluluklarını bilmeleri gerekmektedir. Böylece kurumlara karşı daha bilinçli ve haklarının farkın da olan, kandırıldığını ya da dolandırıldığını düşündüğünde harekete geçebilecekleri bireyler olacaklardır.

2.4.4. Para İdaresine İlişkin Bilgi

Kempson(2009); para yönetiminin finansal kontrolü içerdiğini düşünür. Günlük yaşam maliyetleri, gelir-gider dengesinin oluşturulması, bütçe yapma, finansal kontrolün kapsamına girmektedir.

Aile ve bireylerin refahı için finansal planlama önemlidir. Bireylerin ihtiyaçları göz önüne alınarak finansal hedefler oluşturulması, bu hedeflere ulaşmak için tasarruf ve yatırım yapmalarına olanak sağlamaktadır (Hayta, 2011. s.59).

Etkili bir finansal planlama;

- Amaçların belirlenmesi ve net gelirin hesaplanması,
- Amaç seçeneklerinin değerlendirilmesi ve en uygun seçeneğin belirlenmesi,
- Planlamanın uygulanması
- Planlamanın kontrol edilmesi ve gereken değişikliklerin yapılması. (Madura, 2004, s. 3'ten aktaran, Gökmen, 2012,s.27).

Bütçe, kaynakların nasıl elde edildiğini ve kullanımını gösteren finansal durum takibi yapılmasını sağlayan, yalnızca gerekli harcamaların yapılmasını amaçlayan plandır (Özel, 2007; Özkan, 1994, s.3).

Para idaresindeki önemli konulardan biri de sigorta yaptırımının önemini vurgulamak, beklenmedik olaylara karşı geleceği garanti altına almaktır. Ülke ve Dünya ekonomisi, sosyo-ekonomik etkenler, risk faktörlerindeki artış bireylerin yaşamlarını güvence altına almaya yönlendirmektedir. Bireyler, hastalık, sakatlık, işsizlik ölüm gibi pek çok beklenmedik olayla karşı karşıyadır. Bu durumlar karşısında sigorta; geleceği güvence altına alan bir teknik olarak görülmektedir (Ayhan, 2012, s.41).

Geleceğe yönelik yapılan her finansal planlama, finansal refahın artırılması için önem arz etmektedir.

2.5. Finansal Okuryazarlığın Unsurları

Doğru finansal kararlar almak ve bireysel refahı arttırmak için gerekli olan farkındalık, beceri, bilgi, tutum ve davranışların bileşimi olan finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesine yönelik çalışmalar literatürde genişçe yer almaktadır. Yapılan bu çalışmalar incelediğinde birçok araştırmacı finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesinde birbirinden farklı finansal okuryazarlık bileşenleri kullanmıştır. Literatürde bazı çalışmalarda dikkate alınan finansal okuryazarlık bileşenleri Tablo 1'de özet olarak gösterilmektedir.

FİNANSAL OKURYAZARLIK BİLEŞENLERİ	Araştırmacı ve yılı
Bütçeleme Tasarruf Borç yönetimi Finansal çatışma Bankacılık hizmetleri	Microfinance Oppurtunities 2005
Emlak yönetimi Günlük finansal kararlar ve bütçeleme Parasızlık yönetimi Borç yönetimi Kaynak desteği	Kershaw & Webber 2008
Basit para - para değeri Güç satın alma Bireysel finans muhasebesi Borçlanma aracılığıyla yatırım ve kaynak transferi Tasarruf hesapları Hisse senedi ve bonolar Yatırım ortaklığı Finansal risk yönetimi kaynak koruma teknikleri Farklı sigorta türleri	Huston 2010
Basit finans Bireysel finansal bütçeleme Bireysel tasarruf Kredili ve nakit borçlanma Bireysel yatırım	Remund 2010
Faiz oranlarıyla ilgili sayısal hesaplamaları yapabilme kapasitesi Enflasyonu anlama Risk dağıtımını anlama	Lusardi& Mitchell 2008, 2011a, 2011b, 2013
Finansal Bilgi Finansal Davranış Finansal Tutum	Atkinson & Messy 2012

Kaynak: (Demir, Kaderli ve Özdemir, 2016, s. 9)

Görüldüğü gibi finansal okuryazarlıkla ilgili çalışmalarda, farklı finansal okuryazarlık bileşenleri kullanılarak ölçümler farklı modellerle yapılmıştır. Farklı

finansal bakış açılarına, farklı kategorilere ve çalışmaların farklı alanlarda yapılmasına göre dikkate alınan finansal okuryazarlık bileşenleri değişmektedir.

OECD öncülüğünde, Atkinson ve Messy (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada finansal okuryazarlık için daha geniş bir tanım yapılmış ve sert finansal kararlar alabilmek ve sonuç olarak da finansal refaha ulaşabilmek için gerekli bilinç, bilgi, yetenek, tutum ve davranışların oluşturduğu bir bileşim olarak finansal okuryazarlığı ölçülmüştür. Finansal okuryazarlık bileşenlerinin; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum olduğu ileri sürülmüştür.

2.5.1. Finansal Bilgi

“Finansal okuryazar” olarak isimlendirilen bireylerin, öncelikli olarak ana finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir. OECD’nin yapmış olduğu çalışmada finansal bilgi düzeyi finansal okuryazarlığın belirlenmesindeki bileşenlerden biridir. Bireyler uygulayacakları ekonomik kararlarda ya da karşılaştıkları finansal olaylarda finansal bilgi kullanmaya ihtiyaçları vardır. “Finansal okuryazar” olarak adlandırılan bir kişinin bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi, basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, risk, getiri, bilanço gibi temel finans bilgileri sahip olması istenir (Alkaya ve Yağlı, 2015, s. 587).

Finansal bilgiyi kısa iki başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; makroekonomik düzeydeki finansal bilgiler ve mikro ekonomik düzeydeki finansal bilgiler olarak gruplandırılabilir. Makroekonomik anlamdaki finansal bilgi, bir ekonominin geneline ilişkin cari açık, yıllık bütçe planları, toplam ve sektörel dış ticaret rakamları gibi genele ilişkin finansal bilgiyi ifade etmektedir. Mikro ekonomik düzeyde finansal bilgi ise, geniş ve dar anlamlarıyla ele alınmalıdır. Geniş anlamda mikroekonomi açısından finansal bilgi; bir ekonomi içindeki kar amacı olsun veya olmasın faaliyet gösteren tüm işletmelerin ekonomik ve mali yapısını etkileyen ya da gelecekte etkilemesi muhtemel olayların öğrenildiği metinler, tablolar gibi unsurları bir bütün olarak kabul edilmektedir. Dar anlamda finansal bilgi kavramı ise, sadece işletmelerin finansal tablo verilerine dayalı olarak elde edilen bilgilere karşılık gelmektedir (Özdemir, 2011, s. 9).

Sarıgül (2014) çalışmasında üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeyini tespit etmeye çalışmış ve yaptığı çalışma sonucunda ise, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu, finansal bilgi düzeylerinin geliştirilmesi

gerektiğini vurgulamıştır. Alkaya ve Yağlı (2015)'da üniversite öğrencilerine yaptıklarını anket çalışmasında finansal tutum ile finansal davranış arasında ilişki olduğunu ve öğrencilerin olumlu finansal davranış ve tutumlar sergilediğini ancak finansal bilgi açısından yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir. Finansal bilgi düzeyini etkileyen faktörleri anlamak için bazı çalışmalar yapılmıştır. Nicolini, Cude ve Chatterjee (2013) çalışmalarında Kanada, İtalya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki finansal okuryazarlık düzeylerini analiz etmişlerdir. Yapılan anket sonuçlarına göre; hane halkının bildikleri ve bilinmesi gereken kişisel finans bilgisinde, ülkeler arasındaki ulusal ve kültürel farklılıkların önemli bir etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Lusardi, Mitchell ve Curto (2010) ise genç arasında yaptıkları finansal okuryazarlık tespiti çalışmalarında, finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu, gençlerin üçte birinden daha azının faiz, enflasyon ve risk dağılımı gibi temel kavramları bildiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmanın sonucunda finansal okuryazarlığın sosyo-demografik özellikler ve aile finansal bilgi düzeyi ile ilgili olduğunu tespit etmişlerdir.

Ergün, Şahin ve Ergin (2014)'in çalışmalarında anket formu aracılığıyla veriler toplanmış temel enflasyon, borsanın işlevi, hisse senedi çeşitlendirme ve varlık çeşitlendirme gibi unsurlarla finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmeye çalışmışlardır. Yapılan bu çalışmada temel finansal bilgisi soruları sorularak sosyo-demografik ilişkiyi ayrıca incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin temel seviyede olduğu, öğrencilerin okul başarı düzeyleri ile anne-baba eğitim düzeylerinin finansal okuryazarlıkla ilişkisiz olduğu saptanmıştır.

2.5.2. Finansal Tutum

Tutum kavramı genel olarak bireylerin çevresindeki herhangi bir olgu veya nesneye ilişkin sahip olduğu tepki eğilimini ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle tutum, bireyin bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimi olarak tanımlanabilir (Demir, Kaderli ve Özdemir, 2016, s. 11). Finansal tutum ise gelecek planları ile birikim ve tasarrufları ilgilendirmektedir. Bu yüzden, finansal okuryazarlığın önemli bir parça olarak kabul edilmektedir. Örneğin, bireylerin ilerleyen dönemlerde kullanmak için birikim yapma yönündeki olumsuz tutumları varsa, bu durumda bireyler birikim yapmaya çok daha az yatkın olacağı tespit edilebilir (TEB, 2015, s. 4).

Finansal tutum bireylerin parayı dikkatli kullanma, idareli tüketme, gelecek için birikim yapma gibi konularda daha önceki tecrübelerinin sonucunda daha özenli tavırlar sergilediği gözlenmektedir. Finansal okuryazar olan bireyler yaptığı ya da yapmayı istediği harcamaları için bir bütçe hazırlayacak ayrıca herhangi bir ürün satın almak istediğinde fiyat karşılaştırması yapacak bunun sonucunda ise gelirini bilinçli bir şekilde harcayacaktır. Finansal tutuma sahip bireyler, geleceğe yönelik fikirlere sahip olduklarından dolayı çocuklarına iyi bir eğitim sunmak, kendi emeklilik döneminde refah yaşamak veya ev, araç gibi şeylere yatırım yaparak dolaylı olarak birikim yaparlar. Bireylerin tasarruf ve birikim konusundaki olumlu tutumlarda bulunması finansal okuryazarlık düzeyinde olumlu etki yaratacaktır (Şahin ve Barış, 2017, s. 82).

2.5.3. Davranışsal Finans Eğilimleri

2.5.3.1. Aşırı Güven Yanlılığı

Yatırımcının bilgi ve tecrübesine olduğundan daha fazla güvenmesi ve inançlarıyla bunu pekiştirmesi ile oluşan yanlılık olarak ifade edilir. Aşırı güven ile yanlış yorumlamalar yapıp analiz süreci olması gerekenden daha uzun süreçte gerçekleşebilir bu da yatırımcıyı olduğundan yüksek düşünmesine tetikleyebilir. Bu durum, bazen iyi bir özellik olsa da kimi zaman yüksek risk almaya iteğinden yüksek kayıplar doğurur.

Aşırı güven yatırımcı için en temel yanlılıkların başında gelebilir. Yatırımcının kendine güveninden kaynaklı düşeceği 2 büyük hata söz konusudur; birincisi, başarının şanstan çok beceri işi olduğunu düşünenler, ikincisi ise, kişiler portföylerinde başarılarını hatırlar ve başarısızlıklarını tamamen hafızalarından silerler bu da nerede hata yaptıklarını irdelememelerine neden olup tekrar hataya dönüşebilirlik gösterir (Bernstein, 2005:s. 237).

2.5.3.2. Bulunabilirlik Kısa Yolu

Yatırımcılar yakın dönem geçmişlerine bakarak gelecekteki durumlar hakkında çeşitli yorumlamalar çıkarabilmektedir. Bu sebeple dikkat çeken senetlere yöneldiğinde piyasadaki beklenmedik durumlar olduğunda kayıpla sonuçlanma ihtimaliyle belirli bir dönem için borsaya uğramama kararı alabilir. İnsanlar yaşanmışlıklara ve göz önündeki örneklerle, özet ya da herhangi bir araştırmadan daha önem verebilmektedir. Bulunabilirlik için yalnızca yakın geçmişin kurbanlığı da denilebilir.

2.5.3.3. Tanıdık Olanı Tercih Etme Yanlılığı

Yatırımcılar yatırım kararı verirken bildikleri yerlere daha çok yönelmektedir. Amerika'da büyük çaplı yatırım fonlarının (funds of funds) yatırımlarının önemli kısmını eyaletlerindeki hedge fonlara yatırdıklarını araştırmalarında ortaya koymuşlardır (Sialm ve diğ. , 2012).

2.5.3.4. Ruh Hali ve Aşırı İyimserlik

Yatırım kararlarında da yatırımcıların ruh yapıları karar alma süreçlerinde etkilidir. Gallup tarafından 2001'de ABD'de bireysel yatırımcılar için anket uygulaması yapılmış ve gelecek 12 ay içinde borsa getirilerinin ortalama %10,3; kendi portföylerinin %11,7 olacağını tahmin etmişlerdir. Tahminler gerçekleşenin yaklaşık olarak %3 üzerinde oluşmuştur (Statman, 2002,s.14-21).

Aşırı iyimserlik yanlılığı gösteren yatırımcıya göre, iyi olan her sonuç kendisinin başarısıdır. Yapılan yatırımın piyasaya büyük etkiler çıkaracağı inancı bu yanlılık sonucudur.

Yatırımcılar, geleceğe yönelik risk etkenlerini görmezden gelip aşırı iyimserlik havasıyla yatırım yapabilir.

Bu eğilimdeki yatırımcılar aldıkları risklerde iyi sonuçları kendilerinin başarısı olarak görürken kötü sonuçlarda başkalarını suçlamaya yönelik eğilim gösterebilirler. Kimi yatırımcılar ise bazı sayıların kendilerine uğur getirdiğine inanırken bazılarının da uğursuz olduğuna kendini inandırıp yatırım kararını durdurabilir. Örneğin borsada yatırım yapmak için ayın 5'ini bekleyen bir yatırımcı ayın 24'unun kendisine uğursuz geldiğini düşündüğü için o gün yatırım yapmama kararı almaktadır. Aşırı İyimserlik kavramı, piyasalardaki aşırı alım ve satım masraflarının açıklaması olabilir.

2.5.3.5. Belirsizlikten Kaçınma

1961 yılında Daniel Ellsberg çalışmasında, belirsizlik durumlarında insanların yaklaşımlarını incelenmiş ve insanların belirsizlikten hoşlanmadıklarını, sonuçla alakalı tahmin yürüttüklerinde katılmamayı tercih ettiklerini incelenmiştir (Ertan, 2007: 44).

Belirsizlikten Kaçınma Eğilimi gösteren yatırımcılar, uzun süre gözledikleri hisse senetlerine yatırım yapmayı tercih ederler. Yatırımcılar bazı hisselerde yanlılıkları bilseler bile Bilinmedik olmasından dolayı rağbet etmeyebilirler.. Kendi

ülkelerindeki borsaları ya da bilindik bir firmadaki hisse senedini karlı görünse bile değerine göre tercih ederler.

2.5.3.6. Düzenleme ve Referans

Yatırım yapılacak varlık için yatırım araçlarını artılarını ve eksilerini ortaya koyar ve kendine referans noktası oluşturur. Bu referans noktasına göre yukardan aşağıya doğru bir değerlendirme yapması düşünülür. Referans noktası üzerinde kalanlar kazanç, referans noktası altında kalan bölüm kayıp olarak değerlendirilebilir.

2.5.3.7. Pişmanlıktan Kaçınma

Hatanın boyutunun çok önemli olmadığı ve verilen kararın doğru olmamasından kaynaklandığındaki hissedilen duygu olarak tanımlanabilir. Bu eğilimdeki yatırımcılar, kazandıran hisseleri satıp daha fazla kar etme çabasına girerken, değeri düşük olan hisseleri satmaktan kaçınabilmektedirler.

Shiller'a göre yatırımcılar, kaybettirme ihtimali olan hisse senedini elde bulundurarak, kötü yatırım yaptığına dair pişmanlık hissi duymamak ve kayıp raporlama sıkıntısından kurtulmak istemektedirler (Shiller, 1998: 1-28). Bar-Hillel ve Neter (1996), yaptıkları çalışmalarda çekilişten önce şans oyunları kuponlarını aldıkları değerden daha fazlasına sattıklarını görmüşlerdir. Büyük ikramiyenin o bilete çıkma ihtimali doğrultusunda yaşanılacak pişmanlıktan kaçınma olarak açıklanabilir.

Kimi yatırımcılar kaybedilen hisseyi daha uzun süre elde tutmaktadır. Çoğu araştırmacı bunun pişmanlıktan kaçınma ile doğrudan ilgisi olduğunu düşünmektedir.

2.5.3.8. Yanlış İlişkilendirme

Saunders (1993: 1337-1345), kötü hava koşullarının hisse senedi fiyatlarını olumsuz etkileyeceğinden hisse senetleri düşerken, güzel havalarda hisse senedi fiyatlarının artacağı; güzel günlerde borsanın getirilerinin de yüksek olduğunu söylemektedir. Lucey ve Dowling güzel havalarda iyimserliğin artıp anketlere cevap vermeye daha yatkın ve bahşiş konularında daha cömert olduklarını gözlemlemektedir. (Lucey ve Dowling, 2003)

2.5.3.9. Akla Geliş Kolaylığı

İnsanlar gelecek planlamalarında tecrübeleriyle yola çıkmayı istemektedirler.

(Ross ve Sicoly, 1988: 325-333) basketbol maçında izleyicilere maçın kırılma anını sormuştur. İzleyicilerin büyük bir kısmı kendi takımlarının oyuncularını hakkında yorum yapmıştır. Kendi oyuncularını rakip takım oyuncularına göre daha iyi tanıdıkları ve gözlemleri daha hatırlanabilir olduğu için bu yorumları yaptıkları düşünülmektedir. Anket katılımcılarının 119'u kırılma anlarının kendi oyuncularıyla alakalı olduğunu düşünürken, 13'ü iki takımla da alakalı olduğunu düşünmüş, 16 kişi sadece karşı takımla ilgili olduğunu savunmuştur.

Bu eğilimdekiler, kolay hatırlayabildiklerini zor hatırlayabildiklerine oranla daha gerçekleştirebilir görmektedir. Sıklık ve konunun dikkat çekiciliği arttıkça olayın hatırlanabilirliği o kadar kolaylaşır. Karar verme aşamasında insanların akıllarına ilk gelecek olan sıklık derecesi ve dikkat çekmesi yüksek olan durumlardır.

2.5.3.10. Sürü Psikolojisi

Küçük çaplı yatırımcılar piyasadaki yatırımcılar hangi yatırımları tercih ediyorsa o yatırıma yönelim gösterirler. Bunun temel nedenleri bilgiye ulaşmanın daha kısıtlı ve masraflı olmasıdır. Yatırım aşamasında istenmeyen bir durumdur.

İskoç gazeteci Charles Mackay, “*Olağanüstü Kitlesele Yanılgılar ve Kalabalıkların Çılgılığı*” kitabında dönemin spekülasyonlarından bahsederken bir yatırıma yönelim ne kadar fazla olursa, yatırımın o kadar değerlendirilmesine sebep olunur sonucu oluşmaktadır (Ekonomi Kitabı, 2013: 98).

Yatırımcılar yeni bir atılım yaptıklarında, kandırılmaya daha meyilli olurlar ve hisselerini kaybedebilirler. Kendileri adına fiyat yönlendirmesi ya da gelecekle ilgili eğilimlere yönelebilirler. Bazı yatırımcılar ise fiyat takibi yapıp uygun fiyatta yatırıma girebilirler.

Sürü Psikolojisiyle hareket edecek bir yatırımcının yapması gereken temel şey nereye yönelim gerçekleşeceğini önceden görebilmektir. Fırsatları herkesten önce görüp avantajına dönüştürebilir. Kendisini sürüden ayırması oldukça güçtür.

2.6. Yatırım Araçları

2.6.1. Hisse Senedi

Sermaye şirketlerinin ortaklarına verdikleri katılımı temsil eden ve paylarını belgelendiren yasal şartlara uygun evrak olarak tanımlanabilir. Hisse senedi çıkarmak için şirketlerin Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin almaları zorunludur (www.spk.gov.tr). Uzun vadede ortalamanın üzerinde kazanç isteyen yatırımcılar tarafından tercih edilebilir. Hisse senedi analizi yapabilen, hızlı al-sat yapabilen yatırımcılar için uygun yatırım çeşidi olarak görülmektedir ve yatırım yapıldığında kazanç sağlayabilir. Hisse senedi yatırımlarının yatırımcılara sağladığı imkanlar; ortaklık hakkı, yönetime katılım hakkı, bedelsiz pay alma hakkı, tasfiyeden pay alma hakkı, kâr payı alma hakkı ve bilgi edinme hakkı. Hisse senedi borsaya kote edilmişse halka arz edilebilir. Hisse senedi yatırımları; piyasalardaki dalgalanmalarla hisse fiyatlarında düşüşlerin görülmesi, kâr payının ödenmemesi, şirketin iflası gibi risklere sahiptir.

2.6.2. Tahvil

Sermaye Piyasaları Kurumu'ndan alınan özel izinle fon ihtiyacını karşılamak için şirketlerin borçlanarak çıkarttıkları orta ve uzun vadeli borç senetleridir (www.spk.gov.tr). Tahviller çeşitli gruplara ayrılır. Devlet Tahvilleri; devletin kendi ihtiyaçlarına göre vade belirleyip iç borçlanma yoluna gitmesiyle oluşur. Primli tahviller, piyasaya yazılı değerinden daha düşük miktarda çıkarılabilen tahvil çeşididir. İkramiyeli Tahviller, tahvil sahibine ek çıkarımlar sağlar ancak ülkemizde görülmez. İndeksli tahviller, altın ve döviz kuruna göre ayarlanabilen tahvil çeşididir. Paraya Çevirme Kolaylığı olan tahviller, bir tahvilin işleyen faizi ile nakde çevrilebilmesi olarak tanımlanabilir. Şirket tahvilleri devlet tahvillerinden daha yüksek risk taşırlar, bunun nedeni şirketin iflası ve ödemelerde temerrüde düşmesidir. Şirket tahvilleri çoğunlukla devlet tahvillerinden daha fazla faiz geliri sağlar. Faiz oranları düştüğünde tahvilin değeri yükselecek ve satılması halinde kazanç sağlanacaktır. Ters durumunda faiz oranları yükseldiğinde, tahvil fiyatı düşer. Tahviller genel olarak sabit getirili menkul kıymetler olduklarından fiyatlar genel düzeyinin altında kaldıklarında gelirleri negatif olabilmektedir.

Hisse Senedi ile Tahvil arasında şu şekilde farklılıklar vardır;

- Hisse senedi sahibi yönetime katılabilir, tahvil bu hakkı vermez.

- Hisse senetleri, anonim ve sermayesi bölünmüş komandit şirketler tarafından çıkartılırken, tahvil tüzel kişiliğe sahip kamu kuruluşları tarafından çıkartılmaktadır
- Tahvil sabit, hisse senetleri değişken getiri gösterir.
- Tahvil risksiz, hisse senetleri risk içermektedir.
- Hisse senetleri sahibine ortaklık, tahvil alacak hakkı sağlar
- Tahvil vadeli, hisse senetlerinde vade bulunmamaktadır (<http://www.tr-ekonomi.com/hisse-senedi-nedir/>).

2.6.3. Banka Hesabı

Elinde fon fazlası bulunan kişilerin ek kaynaklara ihtiyacı olan kurumlar arasındaki arabuluculuk görevini üstlenen, fon açığı olduğunda kaynak aktarımı sağlayan yatırım aracıdır. Yatırımcı belirlenmiş bir faiz oranıyla bankaya borç verir ve eğer belirlenen süreden önce parasını çekmek isterse yatırdığı parayı alır, belirlenen sürenin bitiminde parasını çekmek isterse anaparası ile birlikte biriken faizini de alır. Bu yatırım çeşidi çok riskli kabul edilmez. Banka hesabının kabul görmüş 3 farklı biçimi vardır; Vadesiz Mevduat, İhbarlı Mevduat, Vadeli mevduat. Vadesiz Mevduat; istenildiği zaman geri çekilebilen ve hesap kapanınca çok az faiz işletilen mevduattır. Belirli bir süre sınırı olmadan bankalara istenildiğinde geri alınmak üzere yatırılan paraya vadesiz mevduat denir. İhbarlı Mevduat; bankalara ihbar tarihinden belirli bir süre sonra çekebilmek kaydıyla yatırılabilen paralara denir. Vadeli Mevduat ise yatırıldığı tarihten belli bir süre sonra çekilmek şartıyla açılan mevduattır. Bu mevduat türünde banka paranın ne zaman çekileceğini bilir. Bu nedenle de yatırılmış paraları kullanır. Dolayısıyla bankalar vadeli mevduat sahibine diğer türlere göre daha fazla faiz verir (www.spk.gov.tr).

2.6.4. İpotek

Mevcut ya da ilerleyen zamanlarda oluşacak kredilere teminat edilebilecek olan gayrimenkul üzerindeki hakların birey veya kurumlar üzerinde bulunmasına ipotek olarak tanımlanır. Başka bir deyişle, borcun ödemesini garanti altına almak için bir taşınmazın teminat gösterilmesine ipotek adı verilir. Kredi borcuna sahip kişi borcunu ödemediği takdirde alacaklı olan ipotek konulan gayrimenkulü satıp alacağını tahsil edebilir. Resmi senet olarak gösterilen ipotek akdi, Tapu Sicil Müdürlüğü'nce

düzenlenir. Tesis edilen ipotek, tapu kaydına işlenir. Bu şartlara uyulmadığında ipotek otomatik olarak geçersiz olur (www.tbb.gov.tr).

2.6.5. Kredi Kartı

Kredi kartı, bankaların müşterilerine belirli bir dönemde kullanılmak üzere belirli bir limitle verdiği ve POS cihazı bulunan anlaşmalı iş yerlerinde bu cihaz üzerinden alışverişlerde kullanılabilen ödeme ve borçlanma aracıdır. Kredi kartına sahip olan kişiler tek seferde veya mümkün olması durumunda taksitli alışveriş yapma imkanına sahiptirler. Para taşımak zorunda olmama, taksitli alışveriş yapma, ekonomide kayıt dışılığı önleme ve nakit para olmaması halinde ödeme yapabilmeyi kredi kartının avantajları olarak sayabiliriz. 18 yaş ve üzerinde olma, belgenelebilir bir gelire sahip olmanın yanında iyi bir kredi notuna sahip olmak kredi kartı almak için gerekli şartlardandır. Kredi kartı limitleri tüketicilerin aylık gelirlerine göre belirlenir. Gerekli kriterlerin sağlanmasıyla kredi kartı limiti artırılabilir. Kredi kartı aldığınızda ve harcama yaptığınızda kartı aldığını banka veya finans kuruluşuna borçlanmış olursunuz. Belirli dönem içinde kartınız ile yaptığınız harcamaları, kart sahibinin başvuru sırasında belirleyeceği hesap kesim tarihinde hesaplanır ve ilgili kuruluş tarafından dönem borçları, son ödeme tarihi ve harcama detaylarını gösteren kart ekstresi yollar (www.tbb.gov.tr).

2.6.6. Tasarruf Hesabı

Tasarruf, kişilerin fazla harcama yaptıkları kalemlerin, sadece gerekli miktarının kullanılması için ayrılan bütçeyi ayırıp geri kalanını ileriki dönemlere muhafaza etmesi durumudur. Tasarruf yaparken kazanmak veya korunması için bankalar aracılığıyla tasarruf hesabı açılması mümkündür. Bankalarda açılan bu hesaplar, kişilerin paralarını güvence altına alır ve hesap sahibine istenirse faiz başta olmak üzere bir çok yöntemle para kazandırabilir. Kişiler paralarını tasarruf hesabına şu seçeneklerle yönlendirebilir: birincisi, paralarının belirli bir faiz oranı ile tasarruf edilmesi ve ekstra kazanç sağlamak; ikincisi, yatırılan paranın banka tarafından kullanılması sonucu kâra ortak olmak (www.tbb.gov.tr).

2.6.7. Sigorta

Sigorta, kişilerin karşılaşacakları zarar ve gelir kaybına yol açacak olayların ekonomik sonuçlarından korunmak için belli bir prim karşılığında rizikolarını devrettiği anlaşmadır. Sigorta ettiren tarafından ödenen prim karşılığında, sigortalıya ya da tazminattan yararlanacağı belirtilmiş kişiye, rizikonun gerçekleşmesi halinde tazminat ödemeyi üstlenen kuruma sigortacı nedir. Zararları sigortayla teminat altına alınan kişiye ise sigortalı denir. Bir başka deyişle hasarını güvenceyle koruduğu sözleşme olup toplumsal bir dayanışma sistemidir. Bu sisteme giren kişiler risklerini ortak bir havuzda birleştirmesi ve oluşan riskte zararların bu havuzdan karşılanması üzerine kurulmuş bu sistemde katılımcı sayısı arttıkça risk daha fazla kişiyle paylaşılır ve zarar azalır. Sigorta türlerinden bazıları şunlardır; araçlar için zararlara karşı teminat sağlayan Kasko Sigortası, araç sahiplerinin yaptırmış olduğu kanunen gerekli olan Zorunlu Trafik Sigortası, kişilerin hastalıklar ve kazalar sonucu sağlık giderlerinin karşılanması için planladıkları Özel Sağlık Sigortası (www.spk.gov.tr).

2.6.8. Mikro Finans Kredisi

Mikro Finans, gelir seviyesi çok düşük olan ailelere üretim yapabilmeleri veya işletmelerini büyütebilmeleri için çok az miktarda kredi verilmesidir. Sistem fakir ailelerin klasik finans kuruluşlarına ulaşma ve onlardan yararlanma imkanı olmadıkları anlaşılınca mevduat, kredi, tasarruf ve sigorta gibi ürünleri kapsayacak şekilde genişletildi.

Mikro Finans denemeleri ilk olarak Brezilya, Bangladeş ve diğer bazı yoksul ülkelerde 1980'li yıllarda başladı. Mikro Kredi de yine aynı dönemde yaygınlaştı. Mikro kredinin normal krediden en önemli farkı, mutlaka geri ödenmesi üzerine kurulu olmasıydı. Kredi açma masraflarını karşılayabilecek düzeyde düşük faiz veren ve bu faizle baş edebilecek müşterilere odaklanan gayri resmi bir sektör oluşmuş ve yoksullara hizmeti ilke edinen mahalli finans kuruluşları kurulmaya başlanmıştır. Mikro kredi veren kuruluşlar samimi yaklaşımlarıyla ilgi görmüş ve performansları iyi olmuştur. Bu yöntemle mikro finans kuruluşları yoksulluğun azaltılmasında önemli aktörlerden olmuştur. Mikro finanstan yararlananların gelirleri de kayıt altına alınabilir olmuştur ve kayıt dışı ekonominin önlenmesinde de önemli bir araç haline gelmiştir (www.spk.gov.tr).

2.6.9. Teminatlı Banka Kredisi

Kredi başvurusu aşamasında teminat olarak bir gayrimenkulün ipotek gösterildiği kredi türüne teminatlı banka kredisi denir. Bu kredi türünde arsa, tarla, araba gibi sahip olunan varlıklar, banka tarafından ipotek edilerek, bu varlıkların değerinde kredi temin edilir. Özellikle temin edilecek kredi miktarı belirli bir düzeyi aşması, gelir durumunun üzerinde kalması halinde bankalar teminat talebinde bulunur. Bu durum genellikle yeni iş kurma, iş büyütme, düğün dönemi vs gibi dönemlerde yapılan toplu masrafların giderilmesi için ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda kredi notu düşük olan kişilerden de yapılan kredi başvurularının temini için teminat talebinde bulunulur.

Banka Kredi Teminatları için kanun 3 ayrı teminat şekli bahseder; Şahsi Teminatlar; kredi alan kişi ya da firma üçüncü bir şahsı teminat olarak gösterir buna Kefalet de denir. Aynı Teminatlar; konusu mülkiyet olan teminat şeklidir. Üçüncü şahıslardaki hak ve alacakların teminat olarak gösterilmesi; üçüncü şahıslardaki hak ve alacaklar teminat olarak gösterilebilir. Senetlerin Rehni, Alacağın Temliki, Nakit Blokajı gibi teminatlar bu tür teminatlardandır (www.krediyonetim.com).

2.7. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Bu bölümde, finans sistemi ve ekonominin, bireylerin finansal okuryazarlık ile ilişkisine değinilmektedir.

2.7.1. Finansal Okuryazarlığın Bireyler Açısından Önemi

Finansal okuryazarlık, rasyonel finansal kararlar vermesi sonucu bireylerin fiziksel ve ruhsal huzurunu sağlamak, daha kaliteli yaşam şekli oluşturmak, evlilik ve aile kavramlarında pozitif yaklaşımlar oluşturması sebebiyle oldukça önemlidir (Jorgensen, 2007).

Bireylerin yaşam kalitesi finansal kaynaklarına ve bu kaynakları etkin kullanabilme becerisine göre standartlandırılır. Çoğu birey, finansal kaynaklarını verimli kullanma konusunda bilgisizdir. Dünya çapında yapılan araştırmalar, bireylerin çoğunluğunun finansal ürünleri bilmediğini, neye göre yatırım kararı ve risk alacakları konusunda bilgisizlik yaşandığını, bireylerin elindeki kaynağı yeterince değerlendiremediğini göstermektedir (Russia's G20 ve OECD, 2013).

2008 yılındaki küresel ekonomik kriz; ülkelerdeki ekonomik istikrarsızlıklar ve özellikle düşük gelirli ailelerin refah düzeyleri, finansal okuryazarlığın önemini ortaya koymaktadır (OECD, 2013).

Finansal okuryazarlık konusunda bilgisiz olan bireylerin daha çok borca yöneldiği, daha az birikim yaptıkları, emeklilik için planlamalar yapamadıkları araştırmalar sonucu görülmektedir (Birdvd, 2014).

Bireylerin gelecekteki finansal refahları için daha çok sorumluluk almaları gerekmektedir. Yaşam kalitesinin artmış olması ve bireylerin yaşam sürelerinin uzaması, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilme günümüzde daha çok sorumluluk yüklemektedir. Yalnızca kişisel ihtiyaçlar değil, aile kavramının ortaya çıkmasıyla bu sorumluluk daha da artmaktadır. Sağlık, eğitim, anne ve babalar için çocuklarının eğitim planlaması, yatırım yapmayı ihtiyaç ve önemli kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde sağlık, eğitim ya da yaşamın doğurduğu temel ihtiyaçların dışında, beklenmedik olaylar için de (doğal afetler, ölüm, sakatlık vb.) güvence altına almak adına sorumlulukları artmıştır.

Bu nedenlerle finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için finansal eğitim politikaları geliştirmeye; bu politikalarda ise, finansal eğitimlerle bireyleri finansal piyasalarda güçlendirmeyi ve doğru kaynakları verimli kullanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu durum gelişmekte olan ve yoksul herkes için geçerlidir. Russia's G20 ve OECD, 2013).

2.7.2. Finansal Okuryazarlığın Finansal Sistem ve Ekonomi Açısından Önemi

Siyasi, sosyo-ekonomik, demografik değişimler ve gelişimler, bireylere finansal okuryazarlığı temel beceri olarak görmeye başlatmıştır. (Russia's G20 ve OECD, 2013). Finansal okuryazarlık bilgisi, finansal kaynak kullanımı, finansal hizmetine etkinliği ve kalite arttırımı için önemlidir. Temel hedef; bireyleri finansal konularda bilgi sahibi yapmak, finansal kaynakları hayatları için etkin kullanma becerisi kazandırmak, bilinçli ve rasyonel finansal kararlar verebilmesini sağlamaktır (Miller vd., 2009; OECD ve INFE, 2009; Mecham, 2005).

İnsanlar gün geçtikçe finansal konularla başa çıkma durumunda temel becerilerden yoksun olduklarını anlamaktadır. Finansal hizmet sağlayıcılarıyla iletişim haline geçip en işe yarar bilgileri alabilme becerisinde belirleyici sonuçlar elde etmektedir (EBF, 2009).

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, finansal ürünlerle etkileşim içinde olan

gençler, mülteciler gibi dezavantajlı tüketicilerin bilgilerinin düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Bu durum finansal eğitimin gerekliliğini vurgulamaktadır (Russia's G20 ve OECD, 2013).

Finansal eğitim, finansal hizmet sağlayıcıları ve tüketicileri arasında var olan bilgi asimetrisini daha dengeli hale getirmeyi amaçlarsa verimli olacaktır. Finansal eğitim, finansal kurumların kendi müşterileri üzerindeki gereksiz avantajların kaldırılmasına yardımcı olur. Kurumlar, müşterileri hakkında birçok bilgiye sahipken, müşterilerin, kendilerini emanet ettikleri kurumları daha çok tanıması gerekmektedir. Bu şekilde karşılıklı güven sağlanmış olur (Garcia ve Balbas, 2008).

Bilinçli Tüketiciler finansal etkileşimler de daha çok rol alacak ve ekonomik büyümeye daha fazla katkı sağlayacaklardır. Sermayenin serbest dolaşımından, iç piyasalardan daha çok faydalanma hakkına sahiptirler

2.8. Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar

Finansal okuryazarlık bireylerin gerek yatırımlarını gerek birikimlerini etkili şekilde yönetebilme yetkinliği olarak tanımlanabilir. Finansal okuryazarlık sadece ülkemizle kalmayıp küresel mecralarda da her geçen gün önemi artan bir olgu hale gelmiştir. Aynı zamanda, finansal okuryazarlık uzun yıllar en çok tartışılan ve araştırılan, üzerinde çok çeşitli çalışmalar yapılan finans literatüründeki en önemli konulardan bir tanesidir. Çalışmanın bu bölümünde finansal okuryazarlık konusuna ilişkin Türkiye’de ve Dünya’da yapılmış çalışmalar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.8.1. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar

Er, Temizel, Özdemir ve Sönmez (2014) bu çalışmada lisans eğitim program içeriklerinin finansal okuryazarlığa etkisi incelenmiştir. İstanbul, Bursa ve Eskişehir’de faaliyet gösteren 5 devlet üniversitende öğrenim gören 824 öğrencinin finansal okuryazarlık seviyesi ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Aynı zamanda, araştırmacılar sözel (iktisadi ve idari bilimler fakültesi) öğrencileri ile sayısal (mühendislik fakültesi) öğrencilerinin finansal okur yazarlık düzeyini karşılaştırmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenebilmesi için, OECD tarafından geliştirilen finansal okuryazarlık ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinin yaklaşık %32’sinin Yüksek, %30’inin Orta, %16’sının Düşük finansal okuryazarlığa sahip olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda, sözel (iktisadi ve idari bilimler fakültesi)

öğrencileri ile sayısal (Mühendislik fakültesi) öğrencileri arasında da anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Alkaya ve Yağlı (2015) finansal okuryazarlık konusu teorik olarak ele alınmış ve örneklem kümesi olarak Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören 185 öğrencinin finansal bilgi, tutum ve davranışları araştırılmıştır. Veriler anket yöntemi ile elde edilmiş, finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenebilmesi için Frekans dağılımı ve ki-kare testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, finansal davranış ile finansal tutum arasında anlamlı ilişki olduğu, aynı zamanda öğrencilerin olumlu finansal davranış ve tutumlar gösterdikleri fakat finansal bilgi açısından yeterli düzeyde olmadıkları tespit edilmiştir.

Ergün, Şahin ve Ergin (2014) Osmaniye Korkut Ara Üniversitesi, İşletme Bölümü'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ortaya çıkarmak ve finansal okuryazarlığın demografik özellikler ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Veriler anket yöntemi ile elde edilmekle birlikte, gruplar arasında ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak için Ki-kare testinden faydalanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin yalnızca temel düzeyde finansal okuryazar olduğu, finansal okuryazarlık ile demografik özellikler arasında da temel farklılıklar gözlenmiştir.

Çam ve Barut (2015) bu çalışmanın temel amacı Gümüşhane Üniversitesinde öğrenim gören Önlisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek ve finansal davranışlarını tespit etmektir. Çalışmada kullanılan veriler anket yöntemi ile toplanmış olup, verilerin analizi için istatistiksel analizler ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, öğrencilerin finansal okuryazar olmadıkları ve temel finansal kavramlar hakkında çok az bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir.

Bayram (2014)' ın yapmış olduğu çalışmada, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Meslek Yüksekokulu bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler anket yoluyla toplanmış olup, verilerin birbiriyle olan ilişkilerini ortaya çıkarabilmek için frekans analizleri ve ki-kare testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, gerekli dersleri alan (Finans, Muhasebe) İİBF öğrencilerinin, meslek yüksekokulu öğrencilerine göre finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dilek, Küçük ve Eleren (2016) bu çalışmada Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ekonomi okuryazarlığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Örnekleme kümesi olarak Kastamonu merkezde bulunan Fakülteler, Yüksekokullar ve Meslek Yüksekokulu öğrencileri seçilmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, Kastamonu Üniversitesinde bulunan toplam 428 öğrenciye anket uygulanarak toplanmıştır. Sonuçlar literatürdeki diğer çalışmalarla uyumlu olup, ekonomi eğitimi verilen İİBF öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Danışman, Sezer ve Gümüş (2016) tarafında 2006 da gerçekleştirilen başka bir çalışmada bu çalışmanın temel amacı Türkiye'deki öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek ve gelecekte önemli bir rol oynayacak olan öğrencilerin finansal farkındalığını arttırmaktır. Çalışmada kullanılacak veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket sonuçları, frekans analizi, ki-kare ve korelasyon gibi istatistiki analiz yöntemleriyle yorumlanmıştır. Analizler sonucunda, katılımcıların temel düzeyde finansal okuryazar olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve gelir durumu ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Fettahoğlu (2015) bu çalışmanın temel amacı Kocaeli ilinde ikamet eden kişilerin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek ve hane halkının aile bütçesinin yönetimi konusunda bilgi ve davranışlarını belirlemeye çalışmaktır. Veriler tesadüfi örnekleme yöntemi ile toplanmış olup, anketten elde edilen veriler Anova yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların finansal okuryazarlık konusunda temel bilgiye sahip olduğu ancak karmaşık ve bilgi gerektiren faktörler için içine girdiğinde yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, hane halkının yatırım araçlarını tanıma ve yatırım yapma konusunda yetersiz olduğu gözlenmiştir.

2.8.2. Dünya'da Finansal Okuryazarlık Konusuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar

Ansong ve Gyensare (2012) tarafından yürütülen bir çalışmada araştırma üniversite öğrencilerinin ve çalışanlarının finansal okuryazarlık seviyesini belirlemektir. Aynı zamanda, finansal okuryazarlık ile demografik özellikler arasında ilişki olup olmadığını tespit etmektir. Araştırmada kullanılan veriler Gana'da faaliyet gösteren bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 250 öğrenciden tesadüfi örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Analiz sonucunda, yaş ve iş tecrübesinin finansal okuryazarlığı pozitif yönde etkilediği, aynı zamanda anne ve baba eğitiminin finansal okuryazarlık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Diğer yandan, eğitim seviyesinin,

iş yerinin ve medyaya erişimin finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu gözlemlenmemiştir.

Atkinson and Messy (2012)'in yapmış bir diğer çalışmada, OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı tarafından 14 ülkede finansal okuryazarlık konusu üzerine yapılmış pilot çalışmanın bulgularını ortaya koymuştur. Analizler sonucunda, çoğu insanın temel finansal bilgisi olduğu ancak ilgi ve bilgi seviyesinin ülkeden ülkeye göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kadın katılımcıların erkeklere göre daha az finansal okuryazar olduğu nerdeyse çalışılan bütün ülkelerde ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak, finansal bilginin artması finansal davranışı da pozitif yönde etkilediği, bilginin geliştirilmesi finansal Pazar içinde daha fazla aktif katılımcının da olabileceğini ortaya koymuştur. Eğitim seviyesi ve gelirin düşük olması finansal okuryazarlığı da olumsuz yönde etkilediği çalışma sonunda ortaya çıkan bir diğer önemli sonuçtur.

Chen ve Volpe (1998) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirleme, finansal okuryazarlık ile öğrencinin karakteristik özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Veriler yaklaşık 1000 öğrenciye yapılan anket sonrasında toplanılmıştır. Analiz sonucunda, kadınların, düşük eğitim ve iş deneyimine sahip öğrencilerin ve 30 yaş altı kişilerin daha düşük finansal okuryazar olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda, düşük finansal okuryazarlığa sahip kişilerin yanlış karar ve düşüncelere sahip olma eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır.

Cude, Lawrence vd (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin genel finansal yönetim becerilerini hem nicel hem nitel araştırmalar yaparak ortaya koymaktır. Özellikle öğrencilerin finansal bilgi ve davranışlarını ortaya çıkarmak, bazı öğrencilerin diğerlerinden daha fazla finansal risk almasındaki nedeni ortaya çıkarmaktır. Veriler yaklaşık 2000 öğrenciye online ortamdan anket gönderilerek toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin finansal konulardaki bilgi ve davranışını büyük ölçüde ailelerinin etkilediği, aynı zamanda finansal eğitiminde bir diğer önemli faktör olduğu ortaya çıkmıştır.

Furtuna (2008) çalışmasında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek ve finansal okuryazarlığın öğrencilerin düşüncelerini ve karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Yaklaşık 400 öğrenciye uygulanan anketler sayesinde veriler toplanmıştır. Analiz sonucunda, finansal okuryazarlığın gruplar arasında farklılık gösterdiği görülmüştür. Özellikle işsizliğin, kadınların ve finansa ekstra ilgisi olmayan kişilerin daha düşük finansal okuryazar olduğu tespit edilmiştir.

Kruempel (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada, lise öğrenimi gören öğrencilerin finansal bilgi ve davranışlarının hangi seviyede olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Yaklaşık 75 öğrenciye anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Analiz sonucunda, kendi yetenek ve bilgilerine güvenen öğrencilerin, kendilerine güvenmeyen öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazar olduğu tespit edilmiştir.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2010) bu çalışmanın temel amacı genç insanların finansal okuryazarlık seviyesinin ne olduğunu ortaya koymaktır. Analiz kısmında panel veri kurulmuş ve çeşitli hipotezler test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, genç insanların üçte birinin temel finansal terimlerin ne olduğunu bildiği, yüksek finansal okuryazarlığın çoğunlukla kişinin sosyo-demografik özelliği ve aile yapısı ile ilgili olduğu görülmüştür. Özellikle aile durumu iyi olan erkeklerin, aile durumu pek iyi olmayan kadınlara göre finansal konularda daha fazla risk aldığı tespit edilmiştir.

Worthington (2006) bu araştırmanın temel amacı Avusturya'da bulunan kişilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin tahminine yöneliktir. Veriler yaklaşık 4000 katılımcıya telefon yolu ile ulaşarak anket yolu ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler logit yöntemi ile analiz edilmiş ve yapılan analizler sonucunda, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, birikim ve borç seviyesi ile finansal okuryazarlık arasında pozitif bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Yaşları 50 ile 60 arasında olan profesyonel işlere sahip ve tarım işiyle uğraşan, üniversite mezunu kişilerin finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, işsiz, kadın ve İngilizce konuşamayan kişilerin daha düşük finansal okuryazarlığa sahip olduğu gözlenmiştir.

Yapılan çalışmalardan da görülebileceği üzere Finansal okuryazarlık konusu ülkemizde yeni yeni popüler hale gelen bir konudur. Gerek YÖK tez merkezine gerek diğer akademik veri tabanlarına baktığımızda sınırlı sayıda çalışma olduğu ve bu çalışmalarında son 2-3 yıla ait olduğu gözlenmiştir. Türk literatürü daha çok üniversite öğrencilerinin ve akademik personelin Finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek ve demografik özellikleri ile bir ilişkisi olup olmadığı konusu üzerine yoğunlaşmıştır. Dünya literatürüne baktığımızda yapılan çalışmalar daha eski tarihlere dayanmakla birlikte, bu kavramın ilk kez 1998 yılında araştırılmaya başlandığı görülmektedir. Türk literatürüne benzer çalışmalar görülmekle birlikte, Dünya literatüründe bunlara ek olarak lise öğrenimi gören öğrencilerin Finansal okuryazarlık seviyesini belirleme, emeklilik gibi çeşitli konularda da araştırma yapıldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde geniş bir literatür taraması yapılmış ve konuya ilişkin ne gibi geliştirmeler yapılabilir bunun üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Yatırımcılar; kişilik özellikleri, yatırım yapabilme durumları ve tasarruf düşüncelerine olan yaklaşımlar açısından farklılık göstermektedir. Yatırımcılar finans sektörü açısından karar verirken farklı eğilimlere yönelmektedir. Geleneksel finans ile psikolojik birçok faktörü göz ardı edip gerçekçi yaklaşımlar elde etmektedirler. Ancak, bireysel yatırımcılar psikolojik ve davranışsal faktörlerle yüz yüze geldiklerinde çeşitlilik gösterebilmektedir. Yatırımcıların yatırım yaparken isteyerek ya da istemeyerek yaşadıkları tereddüt ve hangi yatırım aracına yatırım yapacaklarını kestiremedikleri için literatürde finansal okuryazarlık konusu hakkında, çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma ile Adana İlinin Çukurova İlçesindeki bireylerin yatırım konusunda bilgi sahibi olup olmadığına ve yatırımcıların yatırım kararları alırken neye göre karar verdiklerini, verdikleri kararda nelerin etkili olduğu araştırılmaktadır. Çalışmada, katılımcıların yatırım araçlarındaki kararları, finansal yatırımları bilme ve kullanma sıklıkları gibi finansal profil değişkenlerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bireylerin finansal okuryazarlığının ölçülebilmesi için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket soruları OECD' nin (2010) yılında yapmış olduğu çalışmadan yola çıkarak hazırlanmış olup, anketler kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmıştır.

3.3. Araştırmanın Örneklemi ve Veri Toplama Aracı

Çalışmada OECD/INFE (2010) çalışmasından yararlanılarak anket sorularını çevirip anket katılımcılarından anketi kendilerine en uygun şekilde cevaplandırılması istenmiştir. 25 Ocak- 01 Nisan 2018 tarihleri arasında dağıtımı yapılmıştır. Adana İlinin Çukurova ilçesinde 364.118 kişi yaşamaktadır. Yatırım konusunda bilgi sahibi olan bireylere anket formu verilmiştir. Anket Kolayda örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Kolayda örnekleme diğer örneklem tekniklerine göre daha hızlı, kolay bir yöntem çeşidi

olup, sosyal bilim araştırmalarının çoğunda bu tekniğın kullanıldığına dair bulgular mevcuttur (Gürbüz, Şahin, "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri", 2016, ss 240). Kolayda örneklem şeklindeki katılım ile yapılan veri toplama çalışmalarında 320 anket katılımcısına ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Anketlerin toplu cevaplandırılmasından önce 60 katılımcı ile pilot çalışma yapılmış, güvenilirlik testi uygulanmıştır. Kolayda örneklem yöntemiyle uygulanan veriler SPSS 20 istatistik paket programı ile değerlendirilerek analiz edilmiştir.

Anket çalışmasının ilk bölümünde, Adana İlinin Çukurova İlçesindeki katılımcıların demografik özelliklerini inceleyen medeni durum, cinsiyet, eğitim durumu, sahip olduğu çocuk sayısı ve mesleği ile ilgili sorular sorulmuştur.

Uygulanan anketin ikinci kısmında, ankete katılanların finansal düşüncelerini ve bilgilerini değerlendirmek üzere maddi gelirlerini, tasarruf yaparken nelere dikkat ettiklerini ve yatırım kararı verirken seçecekleri yatırım aracını neye göre tercih ettiklerini, mevcut piyasayı ne derece de takip ettiklerini, yatırım araçlarını daha önceden duyduklarını veya duymadıklarını, bu araçların hangilerini elinde tutup tutmadıklarını ve bilgi kaynaklarına dair çeşitli sorular sorulmuştur.

Anketin son bölümünde ise finansal yatırımlara ne kadar yöneldiklerini ölçmek için düşüncelere ait çeşitli önermeler sunulmuştur ve 5'li Likert Ölçek kullanılmıştır. Ölçek değerlendirmesi; Kesinlikle Katılıyorum(5), Katılıyorum(4), Ne katılıyorum Ne katılmıyorum(3), Katılmıyorum(2), Kesinlikle Katılmıyorum(1) şeklindedir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri

Anketin ilk bölümünde katılımcılara cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim gibi sorular yöneltilerek kişisel nitelikleri sorgulayan ve sosyo-demografik özelliklerini ortaya çıkaran bilgiler elde edilmiştir. Bu doğrultuda frekans analizi yapılarak değerler elde edilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Erkek	227	70,5
Kadın	93	28,9
Toplam	320	99,4
Toplam	320	100,0

Tabloda görüldüğü üzere ankete katılan toplam katılımcı sayısı 320 olup, katılımcıların 227'si (%70.5) Erkek ve 93'ü (%28.9) katılımcı ise Kadındır.

Tablo 3.

Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
18-26	94	29,3
27-39	167	52,1
40 ve üzeri	59	18,4
Toplam	320	100,0

Tablo incelendiğinde 320 anket katılımcılarının 94'ü (%29,3) 18-26 yaş aralığında, 167'si (%52,1) 27-39 yaş aralığında, 59 i (%18,4) 40 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.

Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımı

Evli	132	41,2
Bekar	188	58,7
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcıdan 132 si (%41,2) evli olup 188'i (%58,7) bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doktora	12	3,7
Yüksek Lisans	45	14,0
Üniversite	171	53,1
Lise	73	22,7
İlköğretim	14	4,3
Okul	4	1,3
Okumadım		
Toplam	320	100,0

Tablo incelendiğinde 320 anket katılımcısının 14 u (%4,3) ilkokul; 73 ü (%22,7) lise; 171 ü (%53,1) üniversite; 45'i (%14,0) yüksek lisans; 12 u (%3,7) doktora mezunu olduğu görülmektedir. Anket katılımının en yoğun olduğu eğitim durumunun üniversite mezunları olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6.

Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Düşük gelirli	59	18,3
Orta gelirli	206	64,0
Yüksek gelirli	55	17,1
Toplam	320	100,0

Tablo incelendiğinde 320 katılımcının 59'u (%18,3) düşük gelirli, 206'sı (%64,0) orta gelirli, 55'i (%17,1) yüksek gelirlidir.

Tablo 7.

Katılımcıların Ev Bütçeleri Bulunup Bulunmadığına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	270	84,4
Hayır	50	15,6
Toplam	320	100,0

Tabloda incelendiği gibi 320 katılımcının 270'inin (%84,4) ev bütçesi bulunmaktadır. 50'sinin (%15,6) katılımcının bütçesi bulunmamaktadır.

Tablo 8.

Katılımcıların Yaşam Yerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Kent bölgesi	294	91,8
Kırsal alan	26	8,2
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 kişinin 294'ü (%91,8) kent bölgesinde yaşamaktadır. 26 katılımcı (%8,2) ise kırsal alanda yaşamaktadır.

Tablo 9.

Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Kendi işinde ve haftada 30 saatin üzerinde çalışan	89	27,6
Kendi işinde ve haftada 30 saatin altında çalışan	9	2,8
Haftalık 30 saatin üzerinde çalışan	105	32,6
Haftalık 30 saatin altında çalışan	13	4,0
İş arayan	40	12,4
Emekli	21	6,5
Öğrenci	42	13,0
Çalışmayan	1	0,3
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcının 89'u (%27,6) kendi işinde ve haftada 30 saatin üzerinde çalışan, 9'u (%2,8) kendi işinde ve haftada 30 saatin altında çalışan, 105'i (%32,6) haftalık 30 saatin üzerinde çalışan, 13'ü (%4,0) haftada 30 saatin altında çalışan, 40'ı (%12,4) iş arayan, 21'i (%6,5) emekli, 42'si (%13,0) öğrenci ve 1 katılımcı (%0,3) çalışmayan olmak üzere dağılımı yapılmıştır.

Tablo 10.

Katılımcıların Yatırım Araçlarına Gösterdiği İlgiye Göre Dağılımı

	Bilgisi var n (%)	Bilgisi yok n (%)	Toplam
İpotek	181 (56,2)	138 (42,9)	320
Teminatlı Banka Kredisi	156 (48,4)	163 (51,6)	320
Teminatsız Banka Kredisi	140 (43,8)	180(56,2)	320
Kredi Kartı	286 (89,4)	34 (10,6)	320
Banka Hesabı	272 (84,5)	48 (15,4)	320
Tasarruf Hesabı	159 (49,4)	161 (50,6)	320
Mikro finans Kredisi	76 (23,6)	244 (75,8)	320
Sigorta	227 (70,9)	93 (29,1)	320
Hisse Senetleri	176 (54,7)	144 (44,3)	320
Tahvil	140 (43,5)	180 (56,5)	320
Emeklilik Fonu	204 (63,4)	116 (36,6)	320
Yatırım Hesabı	202 (62,7)	118 (36,3)	320

Tablo 11.

Katılımcıların Yatırım Araçlarını Kullanıp Kullanmadığına Göre Dağılımı

	Elinde Bulunduran	Elinde Bulundurmayan	Toplam
İpotek	26(8,1)	294 (91,3)	320
Teminatlı Banka Kredisi	38 (11,8)	282 (87,6)	320
Teminatsız Banka Kredisi	28 (8,7)	292 (90,7)	320
Kredi Kartı	264 (82,0)	56 (18,0)	320
Banka Hesabı	226 (70,2)	94 (29,8)	320
Tasarruf Hesabı	45 (14,1)	275 (85,9)	320
Mikro finans Kredisi	17 (5,3)	303 (94,7)	320
Sigorta	112 (34,8)	208 (64,6)	320
Hisse Senetleri	27 (8,4)	293 (91,6)	320
Tahvil	18 (5,6)	302 (94,4)	320
Emeklilik Fonu	63 (19,6)	257 (79,8)	320
Yatırım Hesabı	71 (22,0)	249 (78,0)	320

Tablo 12.

Katılımcıların Yatırım Araçlarını Yakın Dönemde Sahip Olup Olmadığına Göre Dağılımı

	Son İki Yılda Edinen	Son İki Yılda Edinmeyen	Toplam
İpotek	22 (6,8)	298 (93,2)	320
Teminatlı Banka Kredisi	31 (9,6)	289 (90,4)	320
Teminatsız Banka Kredisi	31 (9,6)	289 (90,4)	320
Kredi Kartı	257 (79,8)	63 (19,2)	320
Banka Hesabı	207 (64,3)	113 (35,7)	320
Tasarruf Hesabı	38 (11,9)	282 (88,1)	320
Mikro finans Kredisi	17 (5,3)	303 (94,7)	320
Sigorta	97 (30,1)	223 (69,3)	320
Hisse Senetleri	25 (7,8)	295 (92,2)	320
Tahvil	14 (4,3)	306 (95,7)	320
Emeklilik Fonu	48 (14,3)	272 (85,7)	320
Yatırım Hesabı	56 (17,4)	264 (82,6)	320

Tablo 13.

Katılımcıların Elindeki Parayla Geçinebilme Süresine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Bir haftadan kısa	39	12,1
En az bir hafta, bir aydan fazla değil	60	18,6
En az bir ay, üç aydan fazla değil	91	28,3
En az üç ay, altı aydan fazla değil	67	20,8
Altı aydan fazla	63	19,6
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcının 39'u (%12,1) elindeki parayla bir haftadan kısa yaşamına devam edeceğini belirtmiştir, 60'ı (%18,6) bir hafta ile bir ay arasında, 91'i (%28,3) bir ay ile üç ay arasında, 67'si (%20,8) üç ay ile altı ay arasında, 63'ü (%19,6) altı aydan fazla yaşamını sürdüreceğini belirtmiştir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu en az bir ay ile üç ay arasından sonra elindeki paranın yaşam şartlarına yeteceğini belirtmiştir.

Tablo 14.

Katılımcıların Ev Bütçesini Yönetenlere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Siz	102	31,7
Siz ve eşiniz	93	28,9
Siz ve diğer aile üyesi	57	17,7
Eşiniz	10	3,1
Diğer aile üyesi	51	15,8
Bir başkası	7	2,2
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcınının 102'si (%31,7) kendisi, 93'ü (%28,9) kendi ve eşiyle birlikte, 57'si (%17,7) kendi ve aile bireyleriyle, 10'u (%3,1) eşi, 51'si (%15,8) diğer aile bireyleri, 7'si bir başkası olarak günlük ev para yönetiminden sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 15.

Katılımcıların Yatırım Yapmadan Önceki Karar Verme Dağılımları

	Frekans	Yüzde(%)
Kendi kararımı vermeden önce diğer şirketlerin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate alırım	129	40,1
Kendi kararımı vermeden önce bir şirketin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate alırım	79	24,7
Kendi kararımı vermeden önce hiçbir şirketin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate almam	34	10,6
Araştırma yaptım ancak dikkate alınacak bir (ürün/kredi/ilkeler/hesap) yoktu	34	10,6
Uygun değil	43	13,4
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcıdan 129'u (%40,1) yatırımlarını yaparken şirketlerin seçimlerini dikkate alarak yapmaktadır. 79'u (%24,7) kendi kararını vermeden belirlediği şirketin seçimlerini dikkate alarak hareket etmektedir. 34'ü (%10,6) kendi kararını verip hareket etmektedir. 34'si (%10,6) yatırımlarını yaparken araştırma yapıp bir bilgi edinmediğini belirtmiştir. Katılımcıların cevaplarından yola çıkarak yatırım yapan kişilerin kendi kararlarını vermeden önce şirketlerin kararlarına göre yatırım yaptığını görebiliyoruz.

Tablo 16.

Katılımcıların Yatırım Yaparken Kullandıkları En Etkili Yöntem Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
E-mail yoluyla gelen bilgilendirme mesajları	27	8,4
Banka şubesi tarafından sunulan bilgiler	159	49,4
İnternette bulunan bilgiler	6	1,9
Broker veya finans danışmanından bağımsız tavsiyeler	111	34,5
Arkadaş veya akrabadan alınan tavsiyeler	17	5,3
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcının 159'u (%49,4) yatırım kararını banka şubesinden aldığı bilgilerle alıyor. Katılımcıların 111'i (%34,5) broker veya finans danışmanlarından aldığı bilgilerle yatırım kararı alıyor. 17 katılımcı (%5,3) arkadaş ve akrabalarından aldığı bilgilerle yatırım kararı alırken katılımcıların 27'si (%8,4) e-mail yoluyla gelen bilgilendirme mesajlarından yararlanıyor.

Tablo 17.

Katılımcıların Son İki Yıl İçerisinde Gelirinizin Yaşam Harcamalarınıza Yetip Yetmediğine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	230	71,4
Hayır	90	28,0
Toplam	320	100,0

320 katılımcının 230'u (%71,4) son iki yıl içerisinde gelirlerinin yaşam harcamalarına yetmediğini, 90'ı (%28,0) gelirlerinin son iki yılda yaşam harcamalarına yettiğini düşünmektedir. Ankete katılanların çoğunluğu maaşlarının yada gelirlerinin yaşam harcamalarının altında kaldığını savunmaktadır.

Tablo 18.

Katılımcıların Bu Döngüyü Bitirmek İçin Neler Yaptığına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
0	90	28,0
Tasarruf hesabından para çekmek veya transfer yapmak	50	15,5
Harcamaları kesmek/kısmak	66	20,5
Sahip olduğunuz bir şeyi satmak	52	16,1
Daha fazla çalışmak, ekstra para kazanmak	43	13,4
Aileden veya arkadaşlardan borç alarak	17	5,3
İşverenden avans talep etmek	1	,3
Emeklilik hesabından borç veya para çekmek	1	,3
Toplam	320	99,4

Ankete katılan 320 katılımcının son iki yıl içerisinde gelirlerinin yaşam harcamalarına yetmediği durumlarda bu döngüyü 66'sı (%20,5) harcamalarını keserek bu döngüye son vereceğini belirtmiştir. 52 katılımcı (%16,1) sahip olduğu bir şeyi satarak, 43'ü (%13,4) daha fazla çalışıp ekstra para kazanarak bu döngüye son verebileceğini belirtmiştir.

Tablo 19.

Katılımcıların 12ay İçerisindeki Para Tasarruflarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Evinizde veya cüzdanınızda para tutarak	32	9,9
Banka hesabınızda nakit tutarak	179	55,6
Bireysel emeklilik hesabına para aktararak	40	12,4
Sizin adınıza tasarruf etmeleri için paranızı ailenize vererek	12	3,7
Finansal yatırım ürünleri satın alarak	57	17,7
Bir başka yöntemle	0	0
Para tasarrufunda bulunmadım	0	0
Toplam	320	100,0

Ankete katılan 320 katılımcının 32'si (%9,9) evinde veya cüzdanında para tutarak tasarrufu seçmektedir. 179'u (%55,6) banka hesabında nakit tutarak, 40'ı (%12,4) bireysel emeklilik hesabına para aktararak, 12'si (%3,7) aile bireylerine birikim yapmaları için para vererek, 57'si (%17,7) finansal ürünlere yatırım yaparak.

4.2.Katılımcıların Finansal okuryazarlık Değerlendirmelerine Göre Dağılımı

Bu bölümde katılımcıların finansal okuryazarlık konusu hakkındaki yaklaşımı ve hangi ölçüde bu özellikleri taşıdıklarını ölçmeye yönelik çalışma yapılmıştır. Literatürdeki çalışmalar, her bir katılımcı için, birbirinden farklı önermeler hazırlanmıştır. Önermeler Adana İlindeki katılımcıların finansal okur yazarlık ve yatırım bilgilerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Önermeler Kesinlikle Katılıyorum(5), Katılıyorum(4), Ne katılıyorum Ne katılmıyorum (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde 5'li likert ölçeğiyle değerlendirilmiş olup tüm önermeler için maksimum değer (5), minimum değer (1) alınmıştır.

Tablo 20.

Katılımcıların Bir şey Satın Almadan Önce Satın Alma Gücünü Düşünme Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	212	65,8
Katılıyorum	23	7,1
Kararsızım	26	8,1
Katılmıyorum	37	11,5
Tamamen katılmıyorum	22	6,8
Toplam	320	100,0

Katılımcıların bir şey satın almadan önce satın alma gücünü düşünüp düşünemediğini inceleyen bir önermede 212 katılımcı (%65,8) tamamen katılıyorum, 23'ü (%7,1) katılıyorum, 26'sı (%8,1) kararsızım, 37'si (%11,5) katılmıyorum, 22'si (%6,8) ise kesinlikle katılmıyorum satın alım gücümü düşünmem demiştir.

Tablo 21.

Katılımcıların Zamanında Fatura Ödeme Durumlarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	188	58,4
Katılıyorum	48	14,9
Kararsızım	31	9,6
Katılmıyorum	32	9,9
Tamamen katılmıyorum	21	6,5
Toplam	320	100,0

Önermemizi 320 katılımcının 188'i (%58,4) faturalarını her zaman zamanında ödediğini belirtmiştir. 48 (%14,9) katılımcı çoğunlukla zamanında ödediğini belirtmiş, 31 (%9,6) katılımcı ara sıra zamanında ödediğini belirtmiştir. 32'si (%9,9) çok az, 21'i (%6,5) hiç bir zaman gününde ödemediğini belirtmiştir.

Tablo 22.

Katılımcıların Finansal İşlemlerini Kontrol Etme Sıklıklarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	173	53,7
Katılıyorum	46	14,3
Kararsızım	40	12,4
Katılmıyorum	33	10,2
Tamamen katılmıyorum	28	8,7
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 173'ü (%53,7) finansal işlemlerini sıklıkla kontrol ettiğini, 46'si (%14,3) çoğunlukla; 40'u (%12,4) ara sıra, 33'ü (%10,2) çok az, 28'i (%8,7) ise finansal yatırımlarını hiç kontrol etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu finansal işlemlerini sıklıkla kontrol ettiğini belirtmiştir.

Tablo 23.

Katılımcıların Uzun Süreli Finansal Odaklar Belirleme Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Kesinlikle katılıyorum	109	33,9
Katılıyorum	61	18,9
Kararsızım	47	14,6
Katılmıyorum	38	11,8
Kesinlikle katılmıyorum	65	20,2
Toplam	320	100,0

320 katılımcının 109'u (%33,9) her zaman uzun süreli finansal odaklar belirlediğini hedeflediğini başarmak için çaba harcadığını belirtmiştir. 65'i (%20,2) ise hiç bir zaman uzun süreli finansal odak belirlemediğini belirtmiştir.

Tablo 24.

Katılımcıların “Uzun Dönemde Para Harcamak Tasarruf Etmekten Daha Tatmin Edicidir” Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	86	26,7
Katılıyorum	51	15,8
Karasızım	60	18,6
Katılmıyorum	24	7,5
Tamamen katılmıyorum	99	30,7
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 86'u (%26,7) uzun dönemde para harcamak tasarruf etmekten daha tatmin edicidir önermeye tamamen katıldığını, 99 katılımcının (%30,7) ise bu önermeye katılmadığını belirtmiştir. 60 katılımcı (%18,6) ise bu önermede kararsız kaldığını belirtmiştir.

Tablo 25.

Katılımcıların 'Ben Bugün İçin Yaşarım, Yarını Düşünmem' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	55	17,7
Katılıyorum	25	7,8
Karasızım	58	18,0
Katılmıyorum	24	7,5
Tamamen katılmıyorum	158	49,1
Toplam	320	100,0

320 katılımcının 158'i (%49,1) bu önermeye hiç katılmadığını belirtmiştir. 55 (%17,7) katılımcı ise bu önermeye tamamen katıldığını belirtmiştir. Aynı oranda 58 (%18,0) katılımcı bu önermeye kararsız kaldığını belirtmiştir.

Tablo 26.

Katılımcıların 'Tasarruf Veya Yatırım Yaparken Paramın Bir Kısmını Risk Ederim' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	73	22,7
Katılıyorum	47	14,6
Karasızım	78	24,2
Katılmıyorum	31	9,6
Tamamen katılmıyorum	91	28,3
Toplam	320	100,0

320 katılımcının 91'i (%28,3) tasarruf yaparken parasının bir kısmını risk etmeyeceğini belirtmiştir. 78 'ü (%24,2) ise karasız kalmıştır. 73 (%22,7) katılımcı parasının bir kısmını risk edebileceğini belirtmiştir.

Tablo 27.

Katılımcıların 'Para Harcanmak İçin Vardır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Tamamen katılıyorum	110	34,2
Katılıyorum	49	15,2
Karasızım	71	22,0
Katılmıyorum	35	10,9
Tamamen katılmıyorum	55	17,1
Toplam	320	100,0

Para harcanmak için vardır önermesine 110 (%34,2) katılımcı tamamen katıldığını belirtmiştir. 49'u (%15,2) bu önermeye iyimser olarak yaklaşmıştır. 71 katılımcı (%22,0) bu önermede karasız kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların 55 'i (%17,1) bu önermeye hiç katılmayacağını belirtmiştir.

Tablo 28.

Katılımcıların 'Büyük Geri Kazanıma Sahip Yatırım Büyük Risk Taşır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doğru	244	75,8
Yanlış	76	23,6
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 244ü (%75,8) yani büyük bir çoğunluğu 'Büyük geri kazanıma sahip yatırım büyük risk taşır' önermesine doğru seçeneği işaretlemiştir. 76 katılımcı (%23,6) ise yanlış olduğunu savunmuştur.

Tablo 29.

Katılımcıların 'Eğer Birisi Size Büyük Para Kazanma Şansı Veriyorsa, Bu Paranızı Kaybetmeniz Anlamına Gelir' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doğru	198	61,5
Yanlış	122	37,9
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 198'i (%61,5) birisi gel büyük paralar kazanacağız derse bu elimdeki paradan da olacağım görüşüne sahiptir. 122'si (%37,9) ise bu önermeye yanlış diyerek büyük para kazanma şansı varsa bu değerlendirilmelidir diye düşünmektedir.

Tablo 30.

Katılımcıların 'Yüksek Enflasyon Yaşam Harcamalarında Hızlı Bir Yükseliş Demektir' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doğru	221	69,0
Yanlış	99	31,0
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 221'i (%68,6) yüksek enflasyon yaşam harcamalarında hızlı bir yükseliş demektir önermesini doğru demiştir. Enflasyon arttığı takdirde yaşam harcamalarında mutlaka bir yükselme olacaktır ve alim gücü zorlaşacaktır. Katılımcıların 99'u (%30,7) ise bu önergeye katılmamaktadır.

Tablo 31.

Katılımcıların 'Borsa Da Riski Azaltmak İçin Geniş Çaplı Tahvil ve Hisse Senedi Alınmalıdır' Önermesine Verdikleri Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doğru	185	57,8
Yanlış	135	42,2
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 185'i (%57,5) borsada riski azaltmak için geniş çaplı tahvil ve hisse senedi almanın doğru bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. 135 katılımcı (%41,9) ise bunu yanlış olduğunu riski arttırdığını savunmuştur.

Tablo 32.

Katılımcıların 'Paranı Bir Yerde Tutmak Daha Fazla Değer Kaybettirir' Önermesine Verilen Cevaba Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Doğru	180	56,2
Yanlış	140	43,8
Toplam	320	100,0

320 katılımcının 180'i (%55,9) parayı bir yerde tutmanın paranın değerini azaltacağını düşünmektedir. Tek bir yatırımdansa mevcut parayı bölerek bir kaç yatırımla daha fazla kazanabileceklerini düşünmektedirler. Katılımcıların 140'ı (%43,5) ise bunun yanlış olduğunu mevcut paranın tek bir yatırım aracında kalmasının mevcut paranın değerini azaltmayacağını savunmuştur.

Tablo 33.

Katılımcıların 1000 TL'yi 5 Kardeşe Pay Etmelerine Göre Dağılımı.

	Frekans	Yüzde(%)
200	320	100,0

Tablo 34.

Katılımcıların 1000 TL'yi 1 Yıl Sonra Aldıklarındaki Paranın Alım Gücüne Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Bugün 1000TL ile alabileceklerinden daha fazla alabilirler	48	14,9
Bugün 1000TL ile alabileceklerinden daha az alabilirler	40	12,4
Enflasyon oranına bağlıdır	191	60,0
Daha önce alabildiklerinin aynısını alabilirler	41	12,7
Toplam	320	100,0

Katılımcıların 191'i (%59,3) mevcut 1000tl bir yıl sonra verildiği takdirde 1000tl nin alım gücünün değişip değişmeyeceğini enflasyon oranına bağlı demiştir. Katılımcıların 41'i (%12,7) daha önce 1000 TL ye ne alabiliyorsa şimdi de aynısını alırlar demiştir.

Tablo 35.

Katılımcıların 10000 TL'yi 1 Yıllık %10 Faizle Hesaplama Dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
11000	320	100,0

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Özellikle son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte birçok yeni finansal ürün ve yatırım araçları ortaya çıkmıştır. Bu teknolojik gelişmelerle birlikte, tüketiciler için her geçen gün daha da karmaşık hale gelen finansal araçlar, tüketiciler için anlaşılması güç bir olgu haline gelmiştir. Dolayısıyla, tüketicilerin finansal alanda bir faaliyette bulunmadan önce o konu hakkında bilgi edinmeleri de zaruri bir hal almıştır. Bundan dolayı da, son yıllarda birçok araştırmacı tarafından çalışılan “finansal okuryazarlık” kavramı daha da önem kazanmıştır. Tüketicilerin iyi bir finansal okuryazar olması, faaliyette buldukları piyasalarda işlerini daha kolay ve etkili hale getirecektir. Böylelikle hem tüketici hem de o tüketicinin bulunmuş olduğu ekonomik ortam bundan pozitif bir fayda sağlamış olacaktır.

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların %70,5'nin erkek, %28,9'un ise kadın olduğu tespit edilmiş ve katılımcıların büyük bölümünün yaş aralığı 27-39 arası olduğu görülmüştür. Katılımcıların yarısından çoğunun üniversite eğitimini tamamladığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların gelir düzeyi “orta kesim” olarak tabir edilen yüksek gelirin bir alt seviyesini oluşturan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların neredeyse hepsinin kentsel bölgelerde yaşadığı ve bu kişilerin %83,9'unun “ev bütçesi” için bütçeleri olduğu görülmüştür.

Bir diğer önemli bulgu ise, katılımcıların yatırım yapma sürecinde başvurdukları yolların neler olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Katılımcıların yatırım kararlarını etkileyen pek çok faktör olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların internet, e-maillerine gelen kampanyalar ya da banka çalışanlarının satış çabalarını dikkate almadığı görülmüştür. Bunlara ek olarak, yatırımcıların yakın çevrelerinde bulunan arkadaşları ve akrabalarına da bu yatırım sürecinde aldırış etmedikleri ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların yatırım kararı alırken göz önünde bulundurdıkları kişilerin çoğunlukla finans veya benzeri kuruluşlarda çalışan kişiler oldukları saptanmıştır. Finans sektöründe çalışan kişilerin işleri gereği, günlerinin birçok zamanını para ve para ile ilgili konular üzerinde harcadıklarından bu kişiler katılımcılar için güven kapısı olarak görülmesi oldukça kabul edilebilir bir durumdur.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yatırım yaparken veya satın alma davranışından önce, satın alma gücünü göz önünde bulundurduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının ise yapmış oldukları finansal işlemleri sıklıkla kontrol ettiği, değişen durumlara göre harekete geçtiği saptanmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası gelirlerinin yaşam harcamalarına yetmediğini belirterek, uzun dönemli tasarruf etmelerinin para harcamalarından daha mantıklı bir seçim olabileceğini vurgulamışlardır. Katılımcıların genel olarak gelecek kaygısı olduğu, bir eyleme geçmeden önce yarınlarmı göz önünde bulundurdıkları, bu yüzden de tasarruf sürecinde paralarını riske atmak istemedikleri saptanmıştır. Katılımcılar beklenen getirinin büyümesi ile riskinde artacağını düşünerek büyük getiri sağlayacak faaliyetlerde bulunmakta pekte istekli olmadıkları görülmüştür.

Katılımcılar borsadaki risklerini azaltmak için genellikle tahvil ve hisse senetlerine yoğunlaşmaktadır. Aynı zamanda, paralarını bir yerde tutmanın paranın değerini düşüreceğini, bu yüzden paralarını bir yatırım aracına bağlamanın daha faydalı olacağını düşünmektedirler. Katılımcılar bir bölümü paralarını evinde bekletirken, bir bölümü banka hesaplarında tutmayı tercih etmişlerdir. Diğer yandan, katılımcıların sadece %2'lik bölümü paralarını herhangi bir finansal ürüne yatırım yapmakta istekli olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Adana'nın Çukurova bölgesine bağlı işletmeler, esnaflar, öğrencilere, emeklilere tesadüfi şekilde veriler toplanmıştır. Finansal okuryazarlık seviyeleri düşük çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında; yeteri kadar konu hakkında bilgiye sahip olunmaması, gelecek kaygısı, gelirlerinin günlük yaşamlarına yetersiz kalması, geleneksel aile yapısının devam etmesi sonucu diğer alternatif finansal ürünlere olan ilgisizlik ve “finansal okuryazarlık” kavramının ülkemizde hala yeteri kadar popüler hale gelmemesi gösterilebilir.

5.2. Öneriler

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerle ortaya çıkan finansal ürün ve yatırım araçları yatırımcılar için daha karmaşık bir olgu oluşturmaktadır. Yapılan Çalışmada da görüldüğü üzere tüketicilerin iyi bir finansal okuryazar olması, faaliyette buldukları piyasalarda işlerini daha kolay ve etkili hale getirecektir.

Finansal okuryazarlık konusunda yetersiz olan bireylerin daha çok borca yöneldiği, az birikim yaptıkları, temel yaşam standartlarını karşılama konusunda zorlandıkları, emeklilik için planlar yapamadıkları görölmektedir.

Finansal okuryazarlık eğitimlerine daha çok önem verilmesi, bu konuda eğitimlerin daha sık yapılması tüketicilerin doğru bilgilerle bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). "Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8(40), 585-599.
- Ansong, A.,& Gyensare, M. A. (2012). Determinants of university working-students' financial literacy at the University of Cape Coast, Ghana. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 126.
- Atkinson, A. & Messy, F.A. (2012). "Measuring Financial Literacy - Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study". http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/measuring-financial-literacy_5k9csfs90fr4-en
- Atkinson, A. & Messy, F.A. (2012). "Measuring Financial Literacy - Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study". http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/measuring-financial-literacy_5k9csfs90fr4-en
- Ayhan, A. (2012). Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 1(1): 41- 55.
- Bar-Hillel, M. ve E. Neter, (1996). "Why Are People Reluctant to Exchange Lottery Tickets?", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol.70, No.1. (Statman, 2002'de).
- Bayram, S. S. (2014). "Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama". *Business & Management Studies: An International Journal* Vol.:2 Issue:2 Year:2014, ss. 105-135
- Bayrı, O. (2006). Paranın Gelecekteki Değeri: Fiyatlar Genel Seviyesi, Faiz Oranları ve Döviz Kuralları. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 11(2):283-304.
- Bernstein, William, (2005). *Yatırımın Dört Temel Taşı*, Scala Yayıncılık, 2005, Çeviri: Neşenur Domaniç, Nusret Avhan
- Bodie, Z. (2006). A note on economic principles and financial literacy.
- Chen, H.,& Volpe, R. P. (1998). "An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students". *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.
- Chodkiewicz, A., Johnston, B., & Yasukawa, K. (2005). Educating parents: the EvenStart financial literacy program. *Literacy and numeracy studies*, 14(1), 33.

- Cude, J. Brenda ve diğ erleri (2006), "College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn", *Eastern Family Economics and Resource Management Association Conference 2006*, 102- 109.
- Ç am, A. V.,& Barut, A. (2015). "Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma". *Global Journal of Economics and Business Studies*, 63-72.
- Danışman, Sezer ve Gümüş (2016). "Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi Science Journal of Turkish Military Academy Aralık / December 2016*, Cilt/Volume 26, Sayı/Issue 2, 1-37
- Demir N., Kaderli, Y. ve Özdemir, M. (2016). "TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri Projesi" *Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı, Doğrudan Faaliyet Desteği Programı*
- Dilek, S., Küçük, O., & Eleren, A. (1865). "Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı", *insan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7).
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). "Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği".*Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-125.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). "Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma". *Journal of International Social Research*, 7(34).
- Ertan, Y. (2007). Davranışsal Finans ve Pişmanlık Teorisinin Döviz Kuru Riskinden Korunma Kararma Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniverstesii, Bursa*.
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma. *Journal of Accounting & Finance*.
- Furtuna, F. (2008). College students' personal financial literacy: Economic impact and public policy implications. *Undergraduate Economic Review*, 4(1), 1.
- Garcia, I. ve Balbas, P. (2008). "The role of financial institutions: an approach from the Spanish Savings Banks" *Microfinance and Financial Literacy - EMN Annual Conference*
- Hayta, A. B. (2011), *Aile Finans Sistemi İlişkileri*, Gazi Kitapevi, Ankara.

- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Fed. Res. Bull.*, 89, 309.
- Holden, K., Kalish, C, Scheinholtz, L., Dietrich, D., & Novak, B. (2009). Financial literacy programs targeted on pre-school children: Development and evaluation. *Credit Union National Association*, 2-46.
- <http://www.krediyonetim.com/banka-kredi-teminatlari.html>
- <http://www.spk.gov.tr/Ara?ara=banka+hesab%C4%B1%2C> erişim tarihi: 21.12.2017
- <http://www.tr-ekonomi.com/hisse-senedi-nedir/>, Erişim Tarihi, 20.03.2017
- Hopley, V. (2003). Financial Education: What Is It and What Makes It So Important?. Community Reinvestment Report.
- Jorgensen, B.L. (2007) Financial Literacy of College Students: Parental and Peer Influences. Master's Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University
- Karabacak, S. (2013). "Yönetim Kurulları Ve Finansal Okuryazarlık", *Kurumsal Yönetim Dergisi* TKYD Yayını Sayı: 19
- Kempson, E. (2009). Framework for the development of financial literacy baselinesurveys: A first international comparative analysis. *OECD J Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, (1), 0_1. Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*, Hiperlink Yayınları: İstanbul
- Kozup, J., & Hogarth, J. M. (2008). Financial literacy, public policy, and consumers' self-protection—More questions, fewer answers. *Journal of Consumer Affairs*, 42(2), 127-136.
- Lucey B. M. ve Downing, M. (2003/ "The Role of Feelings in Investor Decision Making". <http://papers.ssrn.com>
- Lusardi, A. (2008). *Financial literacy: an essential tool for informed consumer choice?* (No. w14084). National Bureau of Economic Research.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). "Financial literacy among the young". *Journal of consumer affairs*, 44(2), 358-380.
- Mecham, L. R. (2005) "Bankruptcy Basics Applicable to Cases Filed on or After October 17, 2005, Washington DC: Bankruptcy Judges Division", *Administrative Office of the united States Courts*, 2005

- Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B., & Stark, E. (2009). The case for financial literacy in developing countries: Promoting access to finance by empowering consumers. *JWorld Bank, DFID, OECD e CGAP*, <http://www.oecd.org/dataoecd/35/32/43245359>. Pdf
- Nelson, C, & Wambugu, A. (2008). *Financial education in Kenya: scoping exercisereport*. FSD Kenya.
- Neveu, R.P. (1989). *Fundamentals Of Managerial Finance*. Volume 1 (3rd Edition). Ohio: South Western Publishing Co.
- Nicolini, Gianni., Cude, Brenda J. ve Chatterjee, Swarn. (2013). "Financial Literacy: A Comparative Study Across Four Countries". *International Journal of Consumer Studies*, 37, 689-705.
- OECD (2005), *Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies Organization* (Erişim Tarihi: 12.10.2017) <http://www.oecd.org/finance/financial-education/improvingfinancialliteracvanalvsisofissuesandpolicies.htm>
- OECD INFE (2013). "Women and Financial Literacy: Oecd/Infe Evidence", Survey and Policy Responses
- Özdemir, F. S. (2011). "Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama", *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Özel, K. (2007). *İyi Uygulama Örnekleri Çerçevesinde Kamu Mali Yönteminde Toplam Kalite Uygulamaları ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi*. Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı.
- Özkan, M. (1994). *Esnek Bütçeler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition inan increasingly complex economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
- Ross, M. ve Sicoly, F. (1988). Egocentric Biases in Availability and Attribution. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37 (3), 322-336.
- Russia's G20 Presidency and OECD (2013a). Advancing National Strategies for Financial Education: A Joint Publication by Russia 's G20 Presidency and the OECD.* www.oecd.org/finance/financial-education/advancing-national-stratezies-for-financial-education.htm.

- Saraç, E. (2014). "Finansal Okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma" *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*
- Sarıgül, H. (2014). "A Survey of Financial Literacy Among University Students", *TJie Journal of Accounting and Finance*, S. 64, s. 207-224.
- Saunders, E. M. (1993). Stock prices and Wall Street weather. *The American Economic Review*, 83(5), 1337-1345.
- Shiller, Robert J., (1998). Human Behaviour and Efficiency of the Financial System, Yale University Working Paper: 1-28 [http://introduction.behaviouralfinance.net\(23.08.2007\)](http://introduction.behaviouralfinance.net(23.08.2007))
- Sialm, C, Sun, Z., Zheng, L. (2012). "Home Bias and Local Contagion: Evidence" http://www2.mcombs.utexas.edu/faculty/clemens.sialm/SSZ_14DEC2012.pdf Funds of Hedge Funds; 2012
- Statman, M. (2002). Lottery players/stock traders. *Financial Analysts Journal*, 14-21.
- Şahin, M., & Barış, S. (2017). "Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 77-103.
- TCBHM, TCMB, SPK, BDDK ve TMSF, 2014, 29021 sayılı Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları (2014). T.C. Resmi Gazete, 5 Haziran 2014
- TEB (2015). Türkiye Ekonomi Bankası, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi, Erişim: <https://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf> (10.11.2017).
- Tomâsková, H., Mohelská, H., & Nemcová, Z. (2011). Issues of financial literacy education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 365-369.
- Vitt, L. A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D. M., Siegenthaler, J. K., & Ward, J. (2000). Personal finance and the rush to competence: Personal financial literacy in the US. *The Fannie Mae Foundation*.
- Willis, L. E. (2008). Against financial-literacy education. *Iowa L. Rev.*, 94, 197.
- Worthington, A. C. (2006). Predicting financial literacy in Australia.
- Zarakolu, A. (1989). Bankacılar İçin Para ve Kredi Birliği (9. Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü; Yayın No: 232.

7. EKLER

7.1.Anket Formu

Değerli katılımcı,aşağıdaki sorular sadece araştırmacılar tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacaktır. Size uygun olan seçenekleri işaretlemeniz yeterlidir. Yapılan bilimsel çalışmaların geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Değerli zamanınız ve ilginiz için teşekkürler.

Sabri KANDEMİR

1-) Lütfen medeni halinizi söyleyebilir misiniz?

- a) Evli
- b) Bekar

2-) a) 18 yaşının altında kaç kişi sizinle beraber yaşıyor?

sayı) .....

b) 18 yaş ve üstü kaç kişi sizinle beraber yaşıyor?

sayı) .....

2. Soruya verilen cevap 0 dan büyükse cevaplayınız.

3-) Aşağıdakilerden hangisi ev halkı için günlük para yönetiminden sorumludur?

- a) Siz
- b) Siz ve eşiniz
- c) Siz ve diğer aile üyesi
- d) Eşiniz
- e) Diğer aile üyesi
- f) Bir başkası

4-) Ev halkının bir bütçesi bulunuyor mu?

- a) Evet
- b) Hayır

5-)Aşağıda gösterilen tabloda belirtilen sorulara cevabınızı tablo içinde (X) olarak belirtiniz.

	5-1) Aşağıdaki finansal ürünlerden hangisini daha önce duydunuz?	5-2) Aşağıdaki finansal ürünlerin hangisini elinizde bulunduruyorsunuz?	5-3) Son iki yıl içerisinde aşağıdaki finansal ürünlerden hangisini tercih ettiniz?
Emeklilik Fonu			
Yatırım Hesabı			
İpotek			
Teminatlđ Banka Kredisi			
Teminatsız Banka Kredisi			
Kredi Kartı			
Banka Hesabı			
Tasarruf Hesabı			
MikrofinansKredisi			
Sigorta			
Hisse Senetleri			
Tahvil			
Bilmiyorum			
Cevaplamak istemiyorum			

6-) Aşağıdakilerden cümlelerden hangisi son seçiminizi en iyi şekilde açıklamaktadır?

- Kendi kararımı vermeden önce diğerk şirketlerin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate alırım
- Kendi kararımı vermeden önce bir şirketin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate alırım
- Kendi kararımı vermeden önce hiçbir şirketin (ürün/kredi/ilkeler/hesap) seçimlerini dikkate almam
- Araştırma yaptım ancak dikkate alınacak bir (ürün/kredi/ilkeler/hesap) yoktu.

e) Uygun değil

7-) Aşağıdakilerden bilgilerden hangisi kararınızı verirken en etkili rolü oynamıştır?

- a) E-mail yoluyla gelen bilgilendirme mesajları
- b) Banka şubesinde tarafından sunulan bilgiler
- c) İnternette bulunan bilgiler
- d) Broker veya finans danışmanından bağımsız tavsiyeler
- e) Arkadaş veya akrabadan alınan tavsiyeler

8-) Aşağıdaki soruları 1-5 arası derecelendirerek cevaplayınız.

a) Bir şey satın almadan önce satın alma gücümü düşünürüm

Tamamen

Katılıyorum 2 3 4 Hiç Katılmıyorum

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

b) Faturalarımı zamanında öderim.

Tamamen

Katılıyorum 2 3 4 Hiç

Katılmıyorum

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

c) Finansal işlerimi sıklıkla kontrol ederim.

Tamamen

Katılıyorum 2 3 4 Hiç

Katılmıyorum

( ) ( ) ( ) ( ) ( )

d) Uzun süreli finansal odaklar belirler ve onları başarmak için çabalarım.

Tamamen

Katılıyorum

2

3

4

Hiç

Katılmıyorum

( )

( )

( )

( )

( )

9-) Son iki yıl içerisinde gelirinizin yaşam harcamalarınıza yetmediği oldu mu?

a) Evet

b) Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise,

10-) Bu döngüyü bitirmek için neler yaptınız? (birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- a) Tasarruf hesabından para çekmek veya tasarruf hesabından transfer yapmak
- b) Harcamaları kesmek, harcamaları kısmak
- c) Sahip olduğunuz birşeyi satmak
- d) Daha fazla çalışmak, ekstra para kazanmak
- e) Aileden veya arkadaşlardan borç alarak
- f) İşverenden avans talep etmek
- g) Tasarruflarından borç alma
- h) Emeklilik hesabından borç veya para çekmek
- i) Kredili mevduat veya kredi limitini düzenlemek
- j) Nakit avans kullanımı
- k) Finansal kuruluşlardan kişisel borç alma

11) Son 12 ay içerisinde aşağıdaki şekillerden hangisiyle para tasarrufunda bulundunuz?

- a) Evinizde veya cüzdanınızda para tutarak
- b) Banka hesabınızda nakit tutarak
- c) Bireysel emeklilik hesabına para aktararak
- d) Sizin adınıza tasarruf etmeleri için paranızı ailenize vererek
- e) Finansal yatırım ürünleri satın alarak
- f) Bir başka yöntemle

g) Para tasarrufunda bulunmadım

12) Eğer işinizi kaybederseniz, hiç kimseden borç almadan veya evinizi taşımadan, elinizde bulunan para ile ne kadar süre hayatınızı devam ettirebilirsiniz?

- a) Bir haftadan kısa
- b) En az bir hafta, bir aydan fazla değil
- c) En az bir ay, üç aydan fazla değil
- d) En az üç ay, altı aydan fazla değil
- e) Altı aydan fazla

13)Aşağıdaki soruları 1-5 arası derecelendirerek cevaplayınız.

a) Uzun dönemde para harcamak tasarruf etmekten daha tatmin edicidir.

Tamamen				Hiç
Katılıyorum	2	3	4	Katılmıyorum
( )	( )	( )	( )	( )

b) Ben bugün için yaşarım, yarını düşünmem.

Tamamen				Hiç
Katılıyorum	2	3	4	Katılmıyorum
( )	( )	( )	( )	( )

c) Tasarruf veya yatırım yaparken paramın bir kısmını risk ederim.

Tamamen				Hiç
Katılıyorum	2	3	4	Katılmıyorum
( )	( )	( )	( )	( )

d) Para harcanmak için vardır.

Tamamen				Hiç
Katılıyorum	2	3	4	Katılmıyorum
( )	( )	( )	( )	( )

14-) Aşağıdaki soruları doğru veya yanlış olarak cevaplayınız.

a) Büyük geri kazanıma sahip yatırım büyük risk taşır.

Doğru Yanlış
( ) ( )

b) Eğer birisi siz büyük para kazanma şansı veriyorsa, bu paranızı kaybetmeniz anlamına gelir.

Doğru Yanlış
( ) ( )

c) Yüksek enflasyon yaşam harcamalarında hızlı bir yükseliş demektir.

Doğru Yanlış
( ) ( )

d) Borsa da riski azaltmak için geniş çaplı tahvil ve hisse senedi alınmalıdır.

Doğru Yanlış
( ) ( )

e) Paranı tek bir yerde tutmak daha fazla değer kaybettirebilir.

Doğru Yanlış
( ) ( )

15) 5 kardeş olduğunuzu düşünün ve size 1000 TL hediye veriliyor. Bunu 5 kardeşe pay ettiğinizde her birinize kaç TL düşer?

16) bir önceki sorudaki 1000 TL kardeşlere bir yıl sonra verilirse bu 1000 TL ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğru olur?

- a) Bugün 1000 TL ile alabileceklerinden daha fazla alabilirler.
- b) Bugün 1000 TL ile alabileceklerinden daha az alabilirler
- c) Enflasyon oranına bağlıdır.
- d) Daha önce alabildiklerinin aynısını alabilirler.

17) Bir tasarruf hesabına yıllık garanti %10 ile 10000 TL yatırdığınızı varsayın. 1 yıl sonra hesabınızda toplam ne kadar para olur?

18-)Cinsiyetiniz?

Erkek

( )

Kadın

( )

19) yaşadığınız yer ?

Kent bölgesi

( )

Kırsal alan

( )

20) Yaşınız?

21) Aşağıdakilerden hanisi çalışma şartlarınızı açıklamaktadır?

- a) Kendi işinde ve haftada30 saatin üzerinde çalışan
- b) Kendi işinde ve haftada 30 saatin altında çalışan
- c) Haftalık 30 saatin üzerinde çalışan işçi
- d) Haftalık 30 saatin altında çalışan işçi
- e) İş arayan
- f) Sağlık sorunları nedeniyle çalışamayan
- g) Emekli
- h) Öğrenci
- i) Çalışmayan ve iş aramayan
- j) Çırak
- k) Diğer

22-) İnsanların çeşitli gelirleri bulunmaktadır. Bunlar ücretler ve maaşlar, ikramiyeler, promosyonlar, bakım ödemeleri, vb. Evinizin aylık harcamaları için kullandığınız tüm bu kaynakları düşündüğünüzde, ortalama gelir düzeyiniz nedir?

- a) Düşük gelirli
- b) Orta gelirli
- c) Yüksek gelirli

23-) Aşağıdakilerden hangisi evinize giren aylık gelir düzenini göstermektedir?

- a) Benim(bizim) gelirim haftadan haftaya, aydan aya veya yıldan yıla çeşitlilik gösterir.
- b) Bazen ben(biz) aylık maaş veya ücretlerimi zamanında alamam.
- c) Bazen ben(biz) aylık maaş veya ücretlerimi alamam.
- d) Benim(bizim) gelirim düzenli ve tahmin edilebilir.

24-) Aşağıdakilerden hangisi eğitim düzeyinizi göstermektedir?

- a) Doktora
- b) Yüksek lisans
- c) Üniversite
- d) Lise
- e) İlköğretim
- f) Okul okumadım

7.2.Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C. ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU		
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ		
T.C. NOSU	20410076730	
ADI VE SOYADI	Sabri KANDEMİR	
ÖĞRENCİ NO	20151017	
TEL. NO: LARI	5444801401	
E-MAIL ADRESLERİ	sandemir.sabri@gmail.com	
ANA BİLİM DALI	İşletme Yönetimi	
PROGRAM ADI	İşletme Yönetimi Yüksek Lisans	
BİLİM DALININ ADI		
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)		
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AIT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILP-YAPILMADIĞI	..... / ..... / ..... DÖNEMİ KAYDINI YENİLEMEDİM / YENİLEDİM.	
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER		
TEZİN KONUSU	Finansal Süberecinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi	
TEZİN AMACI	Adana ilindeki Okuryazarlık düzeyini ölçme	
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Finansal serbestleşme sürecinin başlamasıyla birlikte, piyasadaki finansal ürünler ve araçlar çeşitlenmiş olup, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi önem kazanmıştır. Bireylerin yatırım kararlarını etkileyen finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın bu çalışmada Adana ilinin Çukurova bölgesinde 320 kişiden toplanan veriler SPSS 20 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu çalışmada, katılımcıların yatırım amaçlarındaki kararları, finansal yatırımların bilmeve finansal yatırım ürünlerini kullanmaması klığına finansal yatırımcıların yatırım profillerindeki değişkenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.	
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER / KURUMLARIN ADLARI	Adana ili	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AIT BİLGİLER (KURUMUN ADI - ŞUBESİ / MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)		
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNDE HANGİ KURUMUN HANGİ BÖLÜMÜNDE HANGİ ALANIN HANGİ KONULARDA HANGİ ÖRNEKLERİNE İNE UYGULANACAK İBİ AYRINTILI BİLGİLER		
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AIT ANKETLERİN ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAKI	Kolayca Anket Yöntemi	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR ..... GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ KEZİTSAYFA OLUKLARINA AIT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) ..... 2) ..... 3) ..... 4)	
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Sabri KANDEMİR	ÖĞRENCİNİN İMZASI: 	TARİH: 04.06.2018
TEZ / ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU		
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.		
2. Anılan konu ..... faaliyet alanı içerisinde girmektedir.		
1. TEZ DANIŞMANININ ONAYI		2. TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)
Adı - Soyadı: A. Gökhan SÖKMEN Unvanı : Dr. Öğr. Üyesi İmzası : ..... / ..... / 20.....	Adı - Soyadı: ..... Unvanı : ..... İmzası : ..... / ..... / 20.....	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI Adı - Soyadı: Murat KOÇ Unvanı : Doc. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20.....
3. A.B.D. BASKANININ ONAYI		
Adı - Soyadı: Ünal AY Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20.....		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AIT BİLGİLER		
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi Dr. Öğr. Üyesi T. Polat 120620	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Adı - Soyadı: Ali Engin OBA Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN Unvanı : Prof. Dr. İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Adı - Soyadı: ..... Unvanı : ..... İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi
Adı - Soyadı: ..... Unvanı : ..... İmzası : ..... / ..... / 20..... Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi	☐ OY BİRLİĞİ İLE ☒ OY ÇOKLUĞU İLE	
Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/ Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince incelenmiş olup, 04.06.2018 - 05.06.2018 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.		
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR.		
EKLER: ..... (.....) Sayfa ..... Ölçeği. ..... (.....) Sayfa ..... Anket. ..... (.....) Sayfa ..... Formları.		

SOBE-1294

8. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Sabri KANDEMİR
Doğum Tarihi ve Yeri :08.03.1991
E-Mail :kandemir.sabri@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

2015-2018 : Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Yüksek Lisans, Yenice/MERSİN
2010-2015 : Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Yenice/MERSİN
2005-2009 :Özel Akdeniz Koleji, Seyhan/ADANA
1997-2005 :D.S.İ İlköğretim Okulu, Çukurova/ADANA